

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی و سرفصل دروس

دوره کارشناسی ارشد رشته ایران شناسی

در ۳ گرایش

۱- ایران شناسی عمومی

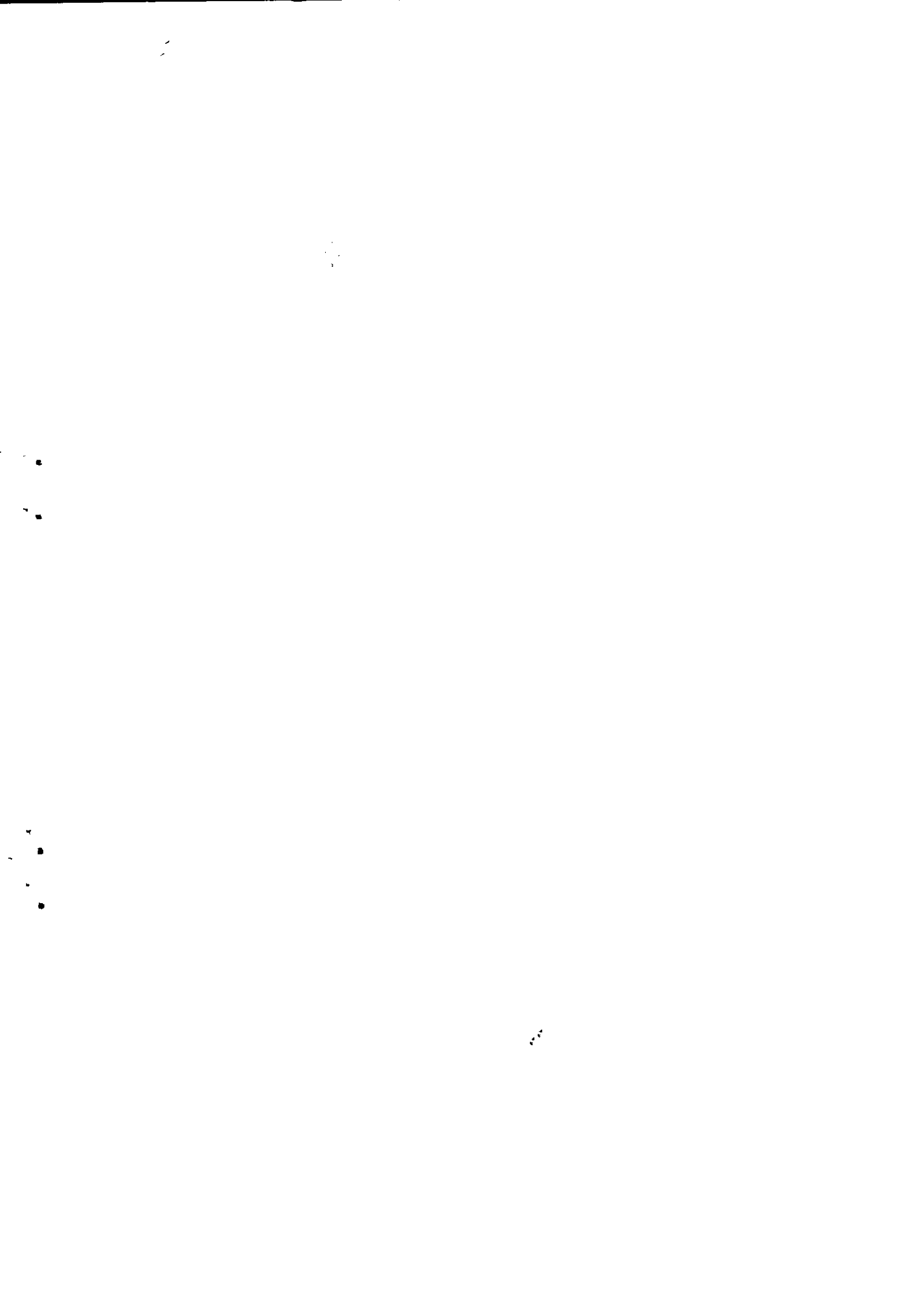
۲- ایران شناسی _ فرهنگ مردم، آداب، رسوم و میراث فرهنگی

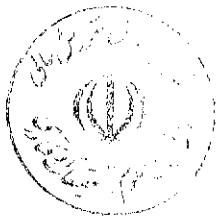
۳- ایران شناسی _ تاریخ

گروه علوم انسانی

مصوب چهارصد و هشتاد و دومین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۸۲/۳/۲۴

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته ایران شناسی

گروه: علوم انسانی	گرایش‌ها:
رشته: ایران شناسی	۱- ایران شناسی عمومی
دوره: کارشناسی ارشد	۲- ایران شناسی_ فرهنگ مردم، آداب و رسوم و میراث فرهنگی
کمیته تخصصی:	۳- ایران شناسی _ تاریخ
کد رشته:	

شورای گسترش آموزش عالی در چهارصد و هشتاد و دومین جلسه مورخ ۱۳۸۲/۳/۲۴ براساس طرح دوره کارشناسی ارشد رشته ایران شناسی با ۳ گرایش (ایران شناسی عمومی، ایران شناسی فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی، ایران شناسی تاریخ) که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد:

ماده ۱: برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی با سه گرایش از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم‌الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند و نیز بنیاد ایران شناسی.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می‌باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۲/۳/۲۴ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی با ۳ گرایش (۱- ایران شناسی عمومی، ۲- ایران شناسی فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی، ۳- ایران شناسی تاریخ) در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

رای صادره چهارصد و هشتاد و دومین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۸۲/۳/۲۴

در خصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی در ۳ گرایش:

۱- ایران شناسی عمومی

۲- ایران شناسی _ فرهنگ مردم، آداب و رسوم و میراث فرهنگی

۳- ایران شناسی _ تاریخ

که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲- این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است

رای صادره چهارصد و هشتاد و دومین جلسه شورای گسترش آموزش عالی مورخ ۱۳۸۲/۳/۲۴ درمورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی صحیح است، به مورد اجرا گذاشته شود.

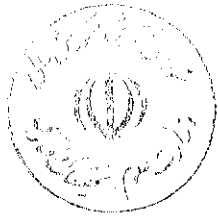
دکتر مصطفی معین

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری خواشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمایید.

دکتر حسن خالقی

دبیر شورای گسترش آموزش عالی

فصل اول

مشخصات کلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصل اول

مشخصات کلی دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی

مقدمه :

کشور ایران به کوهی تاریخ یکی از غنی‌ترین و کهن‌ترین تمدنهای جهان بوده و در طول دورانی بیش از چهار هزار سال ، همواره پایدار و استوار باقی مانده است. آثار درخشان تمدن و فرهنگ ایرانی به گونه‌های مختلف در یک منطقه جغرافیایی پهناور نمایان است. تأثیر این فرهنگ و تمدن، که همواره از یکتاپرستی سران می‌گیرد، همراه فرهنگ و جهان‌بینی اسلامی ، که دامنه این تأثیر و سرعت نفوذ آن را افزایش می‌دهد ، بر فرهنگ و معارف سیاسی اقوام و ملل جهان در گذشته و حال، چشمگیر است . بنابراین، دستیابی همه جانبه علمی و فنی با هر یک از مظاهر پرشمار و گوناگون این فرهنگ و تمدن و گسترش مرزهای آگاهی در این قلمرو ، به ویژه در این زمان که فرهنگ ایران اسلامی در جهان گسترش می‌یابد ضروری است و باید با بهره‌وری از افکار دانشمندان و پژوهشگران سراسر جهان ، به بازیابی و بازخوانی ، تدوین و تنظیم مطالعات و تحقیقات مربوط به ایران زمین پرداخت و با امکانات لازم ، زمینه و شرایط مساعد را برای بهره‌گیری دانشجویان و دانش‌پژوهان ، از آگاهی‌های موجود فراهم کرد و راه مشارکت علاقه‌مندان را برای تحقق این برنامه‌ها هموار ساخت . بر این اساس برنامه آموزشی و درسی دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی در گرایشهای مختلف با مشخصات زیر تدوین می‌شود .

این برنامه برای فراهم کردن محیط تحقیق علمی و آماده کردن زمینه برای گسترش مطالعات و تحقیقات در سطح دکتری فراهم آمده است . امید است به یاری خداوند دانا و توانا و کوشش و همت استادان و دانشمندان فرهیخته کشورمان در این مسیر با عزم راسخ گامهای مؤثر برداشته شود .

۱- تعریف و هدف

دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی در گرایشهای مختلف و ذریبط ، یکی از دوره‌های آموزش عالی در سطح تحصیلات تکمیلی است و هدف آن آموزش و تربیت پژوهشگرانی است که قادر باشند تمامی یا بخشی از فعالیتها و مطالعات و تحقیقات ایران‌شناسی را در قلمرو اصلی و اساسی مباحث و مسایل مربوط به جلوه‌های گوناگون فرهنگ و تمدن ایرانی در معنای وسیع آن و با توجه به تعامل مباحث گوناگون و بهره‌گیری از روش

مطالعات و تحقیقات بین رشته‌ای بر عهده بگیرند. در این دوره تاریخ، زبان و ادب، تمدن و فرهنگ ایرانی و اسلامی ایران و تاثیر آنها در هنر و معماری و صنعت و سیاست و مدیریت و اقتصاد و شیوه زندگی فردی و اجتماعی و چگونگی تفکر، اخلاق، آداب و رسوم و کیش، دین و مذهب ایران مورد بررسی و تحقیق قرار می‌گیرد.

هدف کلی از ایجاد این دوره عبارت است از:

۱- ایجاد محیط مناسب برای مطالعه و تحقیق و بهره‌گیری دانش‌پژوهان و دانشجویان علاقه‌مند به مباحث ایران‌شناسی،

۲- آموزش افراد متخصص در زمینه ساماندهی فضایی و درک و فهم مسایل ایران‌شناسی،

۳- سامان‌مند ساختن و هماهنگ کردن پژوهش‌های علمی در زمینه ایران‌شناسی، به‌منظور به‌کارگیری روش‌های مناسب موجود در این زمینه و یافتن شیوه‌های نو در پژوهش‌های بین رشته‌ای و ارتقای کمی و کیفی تحقیقات ایران‌شناسی،

۴- بالا بردن سطح آگاهی فرهیختگان و گروه‌های اجتماعی و فرهنگی مردم ایران از پیشینه تاریخی تمدن و فرهنگ ایران،

۵- تربیت استادان، محققان و مدیران توانا برای تدریس، تحقیق و اداره امور واحدهای ایران‌شناسی داخل و خارج کشور،

۶- تربیت مدیران شایسته و توانا برای اداره امور فرهنگی، اجتماعی، منطقه‌ای و استانی کشور و رایزنی‌های فرهنگی و رسانه‌ای داخل و خارج کشور،

۷- آگهی، مطالعه و بررسی و نقد و ارزیابی پژوهش‌های انجام یافته و دست‌آوردها منابع مکتوب ایران‌شناسی برای جهت‌دهی تحقیقات، تعمیق دانش، گسترش دامنه مطالعات و نوآوری‌های ایران‌شناسی.

۲- ضرورت و اهمیت رشته:

ایران‌شناسی در خارج از ایران که در گذشته بخشی از مطالعات شرق‌شناسی بوده‌است، در حال حاضر بیشتر به صورت یک رشته مستقل تلقی می‌شود و عملاً در نوعی رقابت با دیگر مطالعات مربوط به جهان اسلام مانند «ترک‌شناسی»، «مصرشناسی» درگیر است. در داخل ایران تاکنون چنین رشته‌ای در دانشگاه‌ها به عنوان یک رشته مستقل مطرح و تعریف نشده است. در واقع دروس خاص در این زمینه به صورت پراکنده جزو دروس رشته‌ها و برنامه‌های تاریخ، جغرافیا، زبان‌شناسی، صنعت توریسم و نظایر آن آمده‌اند و بنابراین هدف خاصی را دنبال نمی‌کند. افزون بر این گرچه

ایران‌شناسان خبره و ورزیده در داخل و خارج کشور مطالعات و تحقیقات با ارزشی را عرضه می‌کنند اما این مطالعات، هنوز از جامعیت و برنامه‌منسجم براساس اولویت‌های تحقیق بهره‌مند نیست. امروز که فرهنگ غنی ایران بار دیگر مورد توجه جهان قرار گرفته است برای شناخت و معرفی مؤلفه‌های این فرهنگ و آشنایی با پایه‌های مفهومی و ساختاری آن، ساماندهی فضایی، آموزشهای فرهنگی، ایجاد زمینه‌های خدماتی و تعریف جایگاه دانش ایران‌شناسی در بین دانشهای روز، تأمین منابع انسانی برای توسعه این دانش و تحقیق اهداف آن، ایجاد رشته‌ای با عنوان رشته ایران‌شناسی به خصوص در سطح تحصیلات تکمیلی ضروری می‌نماید.

۳- نقش و توانایی دانش‌آموختگان ایران‌شناسی

بدون تردید اجرای هر برنامه نیازمند داشتن افراد متخصص با مهارت‌ها و دیدگاههای روشن تخصصی و در بسیاری از موارد آگاهی‌های ژرف بین رشته‌ای است. چنانچه بنا باشد دانش ایران‌شناسی در جایگاه اصلی خود در داخل ایران قرار گیرد و آنگاه در یک مسیر صحیح گسترش یابد، این امر بدون داشتن چنین منابع انسانی متخصص و کارآمد امکان‌پذیر نیست. دانش‌آموختگان رشته ایران‌شناسی این منابع انسانی را تشکیل می‌دهند و می‌توانند مهمترین وسیله معرفی فرهنگ، هنر و دانش ایران و توسعه آن در داخل و خارج کشور باشند و با توجه به مفهومی جامع از شناختن و شناساندن ایران خدمات علمی خود را به‌عنوان محقق و مدرس در پژوهشگاهها و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی عرضه‌کنند و به‌عنوان مروجان فرهنگ ایران‌شناسی در رایزنی‌های فرهنگی خارج از کشور، حضور یابند و یا به‌عنوان متخصصان فن در واحدهای جهانگردی و نیز خدمات فرهنگی و مدیریت اجتماعی، در دستگاههایی چون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و وزارت کشور و دیگر سازمانها، نهادها و بخشهای دولتی و خصوصی که به نحوی به دانش ایران‌شناسی وابسته‌اند به‌عنوان مدیران میانی و عالی به‌کار اشتغال ورزند و یا نهادها و واحدهای جدیدی را که با این اهداف بعداً تعریف می‌شوند اداره کنند.

۴- طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی ارشد اعم از آموزشی و پژوهشی مطابق آئین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری حداکثر سه سال است و دروس به صورت واحدی ارائه می‌شود. زمان تدریس هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، کارگاهی ۴۸ ساعت، کارآموزی و کارورزی ۶۴ ساعت در یک نیمسال تحصیلی است مدت و زمان تحقیقات، هم‌اندیشی‌ها و مسافرتها علمی و آموزشی را مؤسسه آموزشی زیر نظر شورای تحصیلات تکمیلی تعیین می‌کند.

۵- تعداد و نوع واحدهای درسی

تعداد واحدهای درسی دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی در همه گرایشها، با اجرای هم‌اندیشی و پایان‌نامه ۳۲ واحد به شرح زیر است.

۱۲ واحد	۱- دروس مشترک (بین گرایشها) با عنوان ایران‌شناسی عمومی
۴ واحد	۲- دروس تخصصی (انتخابی یا اختیاری)
۸ واحد	۳- دروس اختصاصی (ویژه هر گرایش)
۲ واحد	۳- هم‌اندیشی (سمینار)
۶ واحد	۴- پایان‌نامه
جمع: ۳۲ واحد	

تبصره: دروس جبرانی:

دانشجویانی که مدرک کارشناسی آنها غیرمرتبط با رشته ایران‌شناسی باشد و به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه، موظف‌اند، تعدادی دروس مرتبط با مسایل ایران و ایران‌شناسی را به صورت جبرانی بگذارند. حداکثر دروس جبرانی ۱۶ واحد و زمان اجرای آن قبل از گذراندن دروس تخصصی است (حداقل نمره قبولی برای دروس جبرانی ۱۲ از ۲۰ است). به سقف سنوات تحصیلی دانشجویانی که حداقل ۱۰ واحد دروس جبرانی را در طول دوره گذرانده باشند، یک نیمسال تحصیلی افزوده می‌شود. گذراندن تمامی ۱۶ واحد دروس جبرانی در نیمسال اول بلامانع است ولی اگر این دروس همراه با دروس تخصصی باشد، تعداد واحدهای انتخابی در هر نیمسال نباید از ۱۴ واحد تجاوز کند.

توجه:

آشنایی با سه درس:

۱- زبان خارجه

۲- آشنایی با اصول رایانه (کامپیوتر)

۳- زبان عربی

برای عموم دانشجویان دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی در بدو ورود الزامی است. چنانچه دانشجویی در دوره کارشناسی این سه درس را نگذرانده باشد و یا در آزمون ورودی با داشتن همه شرایط از این سه درس نمره مناسبی را کسب نکند، در صورت پذیرفته شدن در آزمون ورودی ملزم به گذراندن این سه درس به صورت جبرانی در داخل همان سقف ۱۶ واحد است.

۶- شرایط ورود :

لازمه ورود به دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی به دارا بودن تمامی شرایط زیر است:

۱- داشتن حداقل مدرک کارشناسی در یکی از رشته‌های :

پادشاه‌شناسی - زبان و ادبیات فارسی - علوم اجتماعی (با همه گرایشها) - جغرافیا (با همه گرایشها) - حقوق - مطالعات خانواده - علوم اقتصادی (با همه گرایشها) - کاندلاری (با همه گرایشها) - تاریخ - معماری و شهرسازی - مدیریت جهانگردی - علوم سیاسی - امور فرهنگی - مدیریت امور فرهنگی - مهندسی عمران (با همه گرایشها) - صنایع دستی و هنرهای سنتی ، سوزهداری و مرمت و احیای بناهای تاریخی - کتابت و نگارگری (با همه گرایشها) - هنرهای صناعی (با همه گرایشها) - پژوهش‌هنر

۲- داشتن شرایط عمومی و اختصاصی برای ورود به رشته و ناآشنایی منع قانونی برای ادامه

تحصیل (طبق آیین‌نامه مصوب کارشناسی ارشد)

۳- موفقیت در آزمون ورودی (کتبی و شفاهی)

۷- مواد و ضرایب امتحانی

مواد و ضرایب امتحانی برای ورود به دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی به شرح زیر است :

عنوان	ضریب
۱- زبان و ادبیات فارسی	۳
۲- زبان خارجه	۲
۳- آشنایی با اصول کامپیوتر	۲
۴- تاریخ تمدن و فرهنگ ایران زمین	۲
۵- جغرافیای شهری و منطقه‌ای ایران	۱
۶- تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران	۲
۷- مبانی جامعه‌شناسی	۱
۸- تاریخ اسلام	۲
۹- زبان عربی	۲

تبصره : از کلیه کسانی که در امتحان کتبی قبول شده و حائز دیگر شرایط برای ورود به دوره

کارشناسی ارشد باشند امتحان شفاهی و مصاحبه به عمل می‌آید و نمره مصاحبه ۳۰ درصد کل نمرات

داوطلب را برای ورود به رشته ایران‌شناسی تشکیل می‌دهد .

۸- پایان نامه و هم‌اندیشی (سمینار)

مطابق آیین‌نامه آموزشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، موضوع پایان‌نامه توسط دانشجو یا به پیشنهاد مؤسسه آموزش عالی، در زمینه مسایل کاملاً مرتبط با ایران‌شناسی در نیمسال دوم (قبل از شروع تعطیلات تابستانی) انتخاب و کار تحقیق پیرامون آن را دانشجو به راهنمایی استاد راهنما یا مدیر گروه ذیربط، آغاز می‌کند. این موضوع پس از تصویب به نام دانشجو ضبط، ولی واحد آن در نیمسال آخر تحصیل ثبت می‌شود.

موضوع رساله باید دربارۀ یکی از موضوعات ایران‌شناسی و حتی المقدور نو و بدیع باشد به گونه‌ای که لااقل به حل یکی از مسایل عمده ایران‌شناسی یاری کند. نظر به اینکه در دوره تحصیلات تکمیلی اصل بر پژوهش است و اگر آموزشی وجود دارد در ارتباط با کاستیهای پژوهشی است، رعایت تمامی موارد این بند الزامی است. گذراندن برنامه هم‌اندیشی (سمینار) مرتبط با مسایل ایران‌شناسی برای عموم دانشجویان به میزان دو واحد الزامی است. دانشجو در طول دوره قبل از گذراندن پایان‌نامه، موظف است با نظر استاد راهنما، یا موافقت گروه، موضوعی را در زمینه ایران‌شناسی انتخاب و پیرامون آن بررسی و تحقیق نماید و نتایج کار خود را به صورت مقاله تهیه کرده و در یک جلسه عمومی که زمان و مکان آن را استاد راهنما یا گروه تعیین می‌کند ارائه دهد.

۹- گرایشها در دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی

نظر به گسترش دامنه مباحث و دروس ایران‌شناسی و لزوم دستیابی به تمامی مهارتها و تخصصهای مربوط به آن به طور همزمان و موازی و تکمیل گروههای تحقیقاتی در تحقیقات گروهی از نظر منابع انسانی، مجموعه‌هایی از دروس متجانس که هر یک از آنها دانشجو را به یک تخصص خاص هدایت می‌کند، تنظیم و به صورت گرایش به دانشجویان ارائه می‌شود تا مطابق علاقه و توانایی خود یکی از این مجموعه‌ها را برگزیند و به پایان برساند.

هر یک از این گرایشها به یک موضوع خاص ارتباط دارد و بدیهی است که موضوع پایان‌نامه دانشجو نیز باید با مباحث مربوط به گرایش وی متجانس و یا هم‌خوانی داشته باشد. دروس گرایشی جمعاً ۱۲ واحد است و از مجموعه دروس تخصصی است که از این تعداد ۸ واحد الزامی و ۴ واحد اختیاری یا انتخابی است که باید از دروس جدول (ج) انتخاب نمایند.

عناوین گرایشها با توجه به ترتیب یا اولویت آنها به شرح زیر است :

۱- ایران‌شناسی عمومی

۲- ایران‌شناسی - فرهنگ مردم ، آداب و رسوم و میراث فرهنگی

۳- ایران‌شناسی - تاریخ

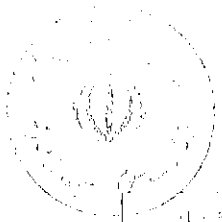
فصل دوم

جدولهای درسی

جدول الف : دروس جبرانی

ردیف یا کد درس	عنوان درس	تعداد		دروس مستثنی
		واحد	ساعت	
		نظری	عملی	زمان ارائه درس
۱	زبان خارجی (تحلیلی) ، فرانسه	۳	۳۲	۶۴
۲	آشنایی با اصول رایانه (کامپوتر)	۳	۳۲	۶۴
۳	تاریخ ادبیات ایران	۲	۳۲	۳۲
۴	تاریخ ایران	۲	۳۲	۳۲
۵	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران	۲	۳۲	۳۲
۶	کلیات باستان‌شناسی	۲	۳۲	۳۲
۷	مردم‌شناسی و فرهنگ مردم	۲	۳۲	۳۲
۸	زبان‌شناسی عمومی	۲	۳۲	۳۲
۹	تاریخ اقتصادی در ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۰	تاریخ و روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۱	فرایند صنعتی شدن ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۲	جغرافیای ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۳	تاریخ علوم و معارف اسلامی ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۴	تاریخ علم ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۵	ایلات و عشایر ایران	۲	۳۲	۳۲
۱۶	تاریخ زبان فارسی	۲	۳۲	۳۲
۱۷	یکی از زبانهای ایرانی پیش از اسلام (فارسی باستان ، اوستایی ، پهلوی ...)	۲	۳۲	۳۲
۱۸	زبان عربی	۲	۳۲	۳۲

دروس جبرانی یا کمبود ، ویژه دانشجویانی است که از رشته‌های نامتجانس وارد دوره ایران‌شناسی شده‌اند . این قبیل دانشجویان به تشخیص استاد راهنما (یا کمیته تحصیلات تکمیلی واحد مجری) ملزم به گذراندن برخی از این دروس (حداکثر تا ۱۶ واحد) هستند و اگر یک یا چند درس از دروس تعیین شده را در دوره کارشناسی با همان عنوان یا عنوان مشابه (حداقل با ۸۰ درصد انطباق محتوا) گذرانده باشند ، از گذراندن آن درس یا دروس معاف می‌شوند.

جدول ب : دروس عمومی ایران شناسی (مشترک بین همه گرایشها)

ردیف یا کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			دروس پیشین یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۰۱	مسائل عمومی ایران شناسی (۱)	۲	۱۶	۳۲	۴۸	—
۰۲	مسائل عمومی ایران شناسی (۲)	۲	۱۶	۳۲	۴۸	۰۱
۰۳	روش تحقیق (متناسب با گرایشها)	۲	۱۶	۳۲	۴۸	—
۰۴	مآخذ شناسی (متناسب با گرایشها)	۲	۳۲	—	۳۲	۰۳
۰۵	حوزه های ایران شناسی (مکتب ها ، گرایش ها ، روشها)	۲	۳۲	—	۳۲	۰۳ و ۰۴
۰۶	مباحث ویژه	۲	۳۲	—	۳۲	۰۳ و ۰۴
۰۷	سمینار (هم اندیشی)	۲	—	۶۴	۶۴	پس از گذراندن دروس مشترک
۰۸	پایان نامه	۶				در نیمسال آخر ثبت می شود
جمع		۱۲+۸	۱۶۰	۱۲۸	۲۸۸	

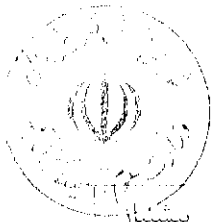
جدول ج : مجموعه دروس تخصصی انتخابی (اختیاری)

ردیف	نام درس	میان دروس	تعداد واحد	ساعت		دروس پیشین
				نظری	عملی	
۲۱	متون فارسی انظم		۲	۳۲	—	۳۲
۲۲	متون فارسی (نثر)		۲	۳۲	—	۳۲
۲۳	تأثیر قرآن و حدیث بر زبان و ادب فارسی		۲	۳۲	—	۳۲
۲۴	جغرافیای تاریخی ایران		۲	۳۲	—	۳۲
۲۵	تاریخ هنر ایران		۲	۳۲	—	۳۲
۲۶	ادبیات معاصر		۲	۳۲	—	۳۲
۲۷	ادبیات کردگان		۲	۳۲	—	۳۲
۲۸	شناخت مبانی قصه‌های ایرانی		۲	۳۲	—	۳۲
۲۹	زبان و ادبیات فارسی		۲	۳۲	—	۳۲
۳۰	مسائل و مباحث اجتماعی ایران		۲	۳۲	—	۳۲
۳۱	جهانگردی و گردشگری		۲	۳۲	—	۳۲
۳۲	سفرنامه‌نویسی و تاریخ اجتماعی ایران		۲	۳۲	—	۳۲
۳۳	شناسایی و مطالعه اسناد و کتیبه‌ها		۲	۳۲	—	۳۲
۳۴	تاریخ ایران براساس روایات ملی		۲	۳۲	—	۳۲
۳۵	تاریخ معاصر ایران		۲	۳۲	—	۳۲
۳۶	زبان عربی پیشرفته (متن و مکالمه)		۲	۳۲	—	۳۲

x کلیه دانشجویان دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی موظف‌اند ۴ واحد درسی (۲ درس) از این جدول را انتخاب کرده و با موفقیت بگذرانند

xx دانشجویانی که یک یا چند درس از دروس این جدول را در دوره کارشناسی گذرانده‌اند اجازه انتخاب مجدد آن دروس را ندارند و باید دو درس اختیاری خود را از دیگر دروس این جدول انتخاب نمایند.

جدول : مجموعه دروس تخصصی گرایش ایران شناسی - عمومی

ردیف یا کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		دروس پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	
۱-۱	جهان ایرانی و ایران کنونی	۲	۳۲	—	۳۲
۱-۲	کلیات جامعه شناسی تاریخی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱-۳	باستان شناسی و بررسی متون کتیبه ها	۲	۳۲	—	۳۲
۱-۴	بررسی و نقد مکتب های ایران شناسی	۲	۳۲	—	۳۲
جمع		۸	۱۲۸	—	۱۲۸

جدول : مجموعه دروس تخصصی ایران شناسی در گرایش فرهنگ مردم . آداب و رسوم و میراث

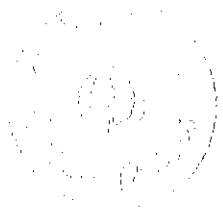
فرهنگی

ردیف یا کسب درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		دروس پیش نیاز ا. زمان ارائه درس
			نظری	عملی جمع	
۴-۱	باستان شناسی ایران و دستاوردهای آن	۲	۳۲	—	۳۲
۴-۲	اسطوره شناسی و اساطیر ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۴-۳	تاریخ فرهنگ و میراث فرهنگی و تمدنی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۴-۴	فرهنگ مردم و آداب و رسوم	۲	۳۲	—	۳۲
جمع		۸	۱۲۸	—	۱۲۸

جدول : مجموعه دروس تخصصی ایران شناسی در گرایش ایران شناسی - تاریخ

ردیف یا کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			دروس پیش نیاز یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۵-۱	کلیات تاریخ ایران پیش از اسلام	۲	۳۲	—	۳۲	۸-۱
۵-۲	کلیات تاریخ اسلام (سیره پیامبر (ص) و امامان)	۲	۳۲	—	۳۲	
۵-۳	کلیات تاریخ ایران دوره اسلامی	۲	۳۲	—	۳۲	
۵-۴	کلیات تاریخ فرهنگ و تمدن ایران	۲	۳۲	—	۳۲	
جمع		۸	۱۲۸	—	۱۲۸	

فصل سوم

سرفصل دروس دوره

کارشناسی ارشد ایران شناسی

جدول الف : دروس جبرانی

ردیف با کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت		دروس پیشنهادی یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	
۱	زبان خارجی (انگلیسی) / فرانسه	۳	۳۲	۳۲	۶۴
۲	آشنایی با اصول رایانه (کامپیوتر)	۳	۳۲	۳۲	۶۴
۳	تاریخ ادبیات ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۴	تاریخ ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۵	تاریخ فرهنگ و تمدن ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۶	کلیات باستان‌شناسی	۲	۳۲	—	۳۲
۷	مردم‌شناسی و فرهنگ مردم	۲	۳۲	—	۳۲
۸	زبان‌شناسی عمومی	۲	۳۲	—	۳۲
۹	تاریخ اقتصادی در ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۰	تاریخ و روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۱	فرایند صنعتی شدن ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۲	جغرافیای ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۳	تاریخ علوم و معارف اسلامی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۴	تاریخ علم ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۵	ایلات و عشایر ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۱۶	تاریخ زبان فارسی	۲	۳۲	—	۳۲
۱۷	یکی از زبانهای ایرانی پیش از اسلام (فارسی باستان ، اوستایی ، پهلوی ...)	۲	۳۲	—	۳۲
۱۸	زبان عربی	۲	۳۲	—	۳۲

دروس جبرانی یا کمبود ، ویژه دانشجویانی است که از رشته‌های نامتجانس وارد دوره ایران‌شناسی شده‌اند . این قبیل دانشجویان به تشخیص استاد راهنما (یا کمیته تحصیلات تکمیلی واحد مجری) ملزم به گذراندن برخی از این دروس (حداکثر تا ۱۶ واحد) هستند و اگر یک یا چند درس از دروس تعیین شده را در دوره کارشناسی با همان عنوان یا عنوان مشابه (حداقل با ۸۰ درصد انطباق محتوا) گذرانده باشند ، از گذراندن آن درس یا دروس معاف می‌شوند.

زبان خارجی *

کد درس: ۱
نوع درس: جبرانی

تعداد واحد: ۳
نوع واحد: نظری - عملی
پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با یکی از زبانهای خارجی به منظور استفاده از اسناد، مدارک و کتابهای خارجی ایران‌شناسی و تاریخی

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری و ۳۲ ساعت کار عملی در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- متن‌خوانی و ترجمه متون
- ۲- کسب مهارت در فهم متون
- ۳- درک متون تخصصی در قالب جملات کوتاه
- ۴- معادل‌سازی واژگان
- ۵- برگردان جمله‌بندی
- ۶- کسب مهارت در نگارش و نامه‌نگاری مقدماتی

متون درسی در این مرحله شامل متون تاریخی، فرهنگی، سیاسی و جغرافیایی نویسندگان خارجی در مورد ایران است.

* سرفصل‌های این درس از دروس مشترک زبان تخصصی رشته‌های تاریخ، جغرافیا، جهانگردی و هتلداری و علوم سیاسی در دوره کارشناسی برداشته شده است.

آشنایی با اصول رایانه (کامپیوتر) *

کد درس: ۲	تعداد واحد: ۳
نوع درس: اجزائی	نوع و امتداد نظری: عملی
	پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با طرز استفاده از ماشینهای محاسب الکترونیکی، سازمان و اجزای کامپیوتر

سرفصل‌های درس: (برای ۳۶ ساعت نظری و ۳۶ ساعت کار عملی در یک به‌هم‌سال تحصیلی)

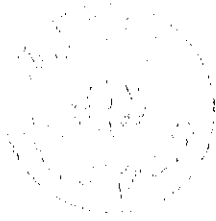
آشنایی با سازمان و اجزای کامپیوتر، شناخت و حل مسأله به روشهای الگوریتمی
آشنایی با زبانهای برنامه‌نویسی فرمان (نحو و معنی)
آشنایی با زبان کامپیوتری روشهای اساسی مرتب کردن یک آرایه
آشنایی با تکنولوژی اطلاعات و انفورماتیک (IT) سنسله مراتب حافظه‌ها (RAM) و CACHE و دیسک سخت و CD
آشنایی با رایانه فصل پنج، انواع دستورالعملها، توالی و تکرار، روشهای جستجو و مرتب‌کردن،
چگونگی بهره‌برداری از کامپیوتر، آشنایی با انواع نرم‌افزارهای رایانه‌ای

*این درس با همین محتوا در اکثر برنامه‌های آموزشی دوره‌های کارشناسی با تغییرات جزئی در موارد وجود دارد و یکی از سرفصلهای تعریف شده از مجموعه دروس پایه است.

تاریخ ایران *

کد درس: ۴
نوع درس: تئوری

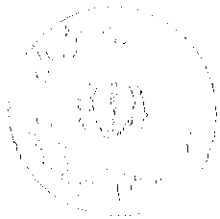
تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- تاریخ ایران قبل از اسلام
- ۲- شناخت تاریخ و فرهنگ قرون اولیه اسلامی
- ۳- سلسله‌های ساسانیان _ غزنویان، صفاریان _ آل بویه، دیلمان و حکومت‌های طبرستان
- ۴- نهضت اسماعیلیه در ارتباط با قلعه‌ها و جاذبه‌های ایران‌شناسی
- ۵- تاریخ سلجوقیان، خوارزمشاهیان
- ۶- تاریخ ایلخانان و تیموریان و قراقونیدها
- ۷- تاریخ صفویه، افشاریه و زندیه
- ۸- تاریخ قاجاریه

*این درس از دورس تعریف شده دوره کارشناسی رشته هتلداری و جهانگردی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل سوم صفحه ۷۳)

تاریخ ادبیات ایران *

کد درس: ۲
نوع درس: تئوراتی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با مسائل کلی تاریخ ادبیات و تحولات ادبی و زبانهای باستانی و آشنایی با سرآغاز زبان و ادب فارسی درسی و بررسی آثار شعرا و نویسندگان در طی ادوار مختلف، در ارتباط با اوضاع سیاسی، اجتماعی و ادبی ایران

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- بررسی اوضاع ادبی ایران قبل از ظهور اسلام و آغاز زبان و ادب فارسی دری به اجمال
- ۲- بررسی احوال شاعران، نویسندگان و علمای ایران در قرنهای سوم تا دوازدهم هجری و بررسی سبک و حالات آن
- ۳- بررسی احوال شاعران، نویسندگان و شعرای معاصر و مسائل مربوط به زبان و ادب فارسی ایران در دو قرن اخیر به اجمال

* این درس از دروس تعریف شده دوره کارشناسی زبان و ادبیات فارسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل ۳ صفحه ۲۰)

کلیات باستان‌شناسی *

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۶
نوع واحد: نظری	نوع درس: جبرانی
پیشنیاز: ندارد	

هدف درس: آشنایی با علم باستان‌شناسی و انطباق با مسائل باستان‌شناسی ایران

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- شناخت علم باستان‌شناسی
- ۲- شروع پیش از تاریخ در ایران
- ۳- فرهنگ غارنشینی
- ۴- استقرارهای اولیه شناسایی شده براساس تحقیقات باستان‌شناسی
- ۵- فرهنگ و تمدن سفال قرمز نقوش
- ۶- فرهنگ و تمدن سفال نخودی نقوش
- ۷- فرهنگ و تمدن سفال خاکستری و عصر فلز
- ۸- آشنایی با تمدن ایلام، ماد، هخامنشی، پارت و ساسانی
- ۹- باستان‌شناسی عمومی دوران اسلامی

* این درس از دروس تعریف شده دوره کارشناسی باستان‌شناسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل ۳ صفحه ۱۹)

تاریخ فرهنگ و تمدن ایران *

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۵
نوع واحد: نظری	نوع درس: جبرانی
پیشنیاز: ندارد	

هدف درس: آشنایی با فرهنگ و تمدن مردم ایران و سیر تحول آن در طول تاریخ و تعریف ویژگیهای فرهنگی ایران به عنوان یکی از قطبهای فرهنگی و تأثیرگذار به فرهنگ بشری

سرفصلهای درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- ایران پیش از تاریخ (فرهنگ و تمدن و آثار هخامنشی، سلوکیان، اشکانیان)
- ۲- فرهنگ و تمدن عصر ساسانی، ظهور اسلام در ایران
- ۳- پایان کار بنی‌امیه و نقش ایرانیان در حکومت عباسیان
- ۴- نهضت‌های سیاسی و تشکیل حکومت‌های مستقل ملی
- ۵- جلوه‌هایی از فرهنگ مردم ایران از آغاز عهد اسلامی تا دوره مغول
- ۶- فرهنگ و هنر در دوره مغول و عهد تیموریان
- ۷- علوم و معارف و جنبه‌های جهانی فرهنگ ایران در عصر صفویه، افشاریه، زندیه و قاجاریه
- ۸- نخستین برخورد فرهنگ ایران با اروپا دوره بیداری و بازگشت ادبی
- ۹- نقش تفکر شیعه و تأثیر آن بر ویژگیهای خاص فرهنگ و تمدن ایرانی
- ۱۰- نقش بروز فرهنگ غرب در دو قرن اخیر و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن به ویژگیهای فرهنگی و تمدنی عصر حاضر ایران

* سرفصل این درس از برنامه آموزشی دوره کارشناسی مدیریت جهانگردی مصوب جلسه ۳۳۵

مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۵ شورای عالی برنامه‌ریزی برداشته شده است. (فصل سوم صفحه ۲۳)

مردم‌شناسی و فرهنگ مردم *

کد درس: ۷
نوع درس: جبرانی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با مبانی مردم‌شناسی، اصول انسان‌شناسی فرهنگی و سیر تکاملی نظام اجتماعی ایران در رابطه با منشأ و تحول نظامهای مردمی ایلی، قومی و عشایری ایران

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

تعریف فرهنگ و خصوصیات فرهنگی، سنتها و فرهنگ‌پذیری، تحول فرهنگ معنوی و مادی-انتقال فرهنگ، تحمیل و تهاجم فرهنگی، فرهنگ و شخصیت، فرهنگ قومی، پیشینه‌های مردمی، ایلات و عشایر، شهرنشینی و روستایی در ایران باستان، عصر میانه و عصر جدید، نهاد خانواده، آموزشی و ساخت قدرت در نظام اجتماعی ایلی و عشایر، پندارهای دینی و مذهبی، هنر و ادبیات عامیانه و الگوهای فرهنگی در نظامهای اجتماعی ایران و رابطه بین ایلات، عشایر و اقوام مختلف ایران با حکومت

*سرفصل این درس از برنامه آموزشی دوره کارشناسی مدیریت هتلداری مصوب جلسه ۳۳۵ مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۵ شورای عالی برنامه‌ریزی برداشته شده است. (فصل سوم صفحه ۳۶)

زبان‌شناسی عمومی *

کد درس: ۸
نوع درس: اجباری

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

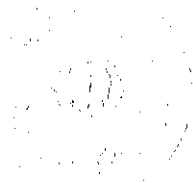
هدف درس: آشنایی با مبانی زبان‌شناسی

سر فصل‌های درس: (برای ۳۶ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

کلیات زبان‌شناسی، تاریخ زبان‌شناسی، اصول و قواعد زبان‌شناسی، زبان‌شناسی علمی

* این درس از دروس تعریف شده زبان‌شناسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل سوم

صفحه ۲۸)

تاریخ اقتصاد در ایران *

نوع واحد نظری	کد درس: ۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰
پیشنیاز: ندارد	نوع درس: جبرانی
هدف درس: بررسی کلی اقتصاد ایران از دیدگاه تاریخی و سیستمهای اقتصادی و بازرگانی ایران قبل و بعد از انقلاب اسلامی	

سرفصلهای درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- بررسی اجمالی تاریخ اقتصاد ایران قبل و بعد از انقلاب
- ۲- نظامهای اقتصادی ایران در دوران صفویه، زندیه و قاجاریه
- ۳- روابط بازرگانی ایران با کشورهای خارجی قبل و بعد از انقلاب
- ۴- تأثیر اوضاع طبیعی و جغرافیایی بر تحولات اقتصادی ایران
- ۵- جمعیت و نیروی انسانی، حقایق اصولی و توزیع جغرافیای جمعیت ایران و تأثیر آن بر اقتصاد کشور
- ۶- اشتغال برحسب فعالیتهای عمده اقتصادی، بخشهای کشاورزی، صنعتی و خدماتی
- ۷- سیستم بومی و بانکی، بودجه، درآمد ملی و برنامههای عمرانی
- ۸- اهمیت و موقعیت بخش کشاورزی در اقتصاد ایران
- ۹- زراعت، دامپروری، جنگلداری، ماهیگیری، روابط مالکیت و تأثیر آنها بر اقتصاد
- ۱۰- صنایع دستی و نقش صنعت در اقتصاد ایران
- ۱۱- صنعت نفت و گاز و نقش آن در اقتصاد ایران
- ۱۲- حمل و نقل و ارتباطات، آموزش و پرورش و بهداشت و درمان

* سرفصل این درس از دروس نظیر (کد ۰۴) دوره کارشناسی جهانگردی و هتلداری برداشته شده است. (فصل سوم صفحه ۱۷)

تاریخ و روابط سیاسی و دیپلماتیک ایران *

کندرس: ۱۰
نوع درس: جبراس

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیار: رعایت توالی تاریخ

هدف درس: تحقیق و بررسی سیر تحولات سیاسی ایران با تکرش به نقش ایران در مسائل بین‌المللی، روابط خارجی و دیپلماتیک آن با سایر کشورها به خصوص دول ذینفع در منطقه و تأثیر متقابل این روابط در ابعاد مختلف سیاسی کشور

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ۱- نگاهی به شرایط سیاسی ایران قبل و بعد از مشروطیت
- ۲- نگاهی به وضعیت سیاسی ایران بعد از فتح تهران و افتتاح مجلس دوم
- ۳- نقش احزاب، روحانیون، سران ایلات و رجال سیاسی در تحولات سیاسی ایران با توجه به روابط نفوذ دول خارجی
- ۴- بررسی علل و نتایج التیماتو کم ۱۹۱۱ جنگ جهانی اول و اهمیت ایران در سیاست بین‌المللی، سیاست بی‌طرفی و قرارداد ۱۹۱۵ روس و انگلیس و تأثیر آن در روابط سیاسی ایران با کشورهای روس و انگلیس
- ۵- تحمیل قرارداد ۱۹۱۹ به دولت ایران، علل و نتایج کودتای ۱۲۹۹، کابینه سیاه و قرارداد ۱۹۲۱
- ۶- نقش ایران در جنگ جهانی، کنفرانس تهران و نتایج آن
- ۷- ملی شدن صنعت نفت و کودتای ۲۸ مرداد
- ۸- وضعیت سیاسی ایران بعد از ۲۸ مرداد تا پیروزی انقلاب اسلامی

* این درس از دروس تعریف شده رشته دیپلماسی و روابط بین‌المللی دوره کارشناسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل سوم صفحه ۲۳)

فرایند صنعتی شدن در ایران *

کد درس: ۱۱
نوع درس: جبرانی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- __ تاریخ صنعت در جهان
- __ تاریخ صنعت در ایران
- __ تأثیر فرهنگ اروپایی در صنعت ایران
- __ صنعت و تجارت به عنوان ساختار اقتصادی ایران
- __ تأثیر علوم جدید در فرایند صنعتی شدن ایران
- __ تحولات اقتصادی ناشی از ورود صنایع خارجی و نفوذ کشورهای صنعتی در بازار ایران

* سرفصل‌های این درس از مجموعه دورس دوره کارشناسی علوم اقتصادی گرایش اقتصاد صنعتی مصوب جلسه ۳۲۰ مورخ ۱۳۵۷/۳/۲۷ برداشته شده است.

جغرافیای ایران *

کد درس: ۱۴۱

نوع درس: تئوری

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: تئوری

پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با زمینه‌های جغرافیایی در ایران

سرفصل‌های درس: (برای ۳۱ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

طبیعت و اقلیم ایران - منطقه‌بندی جغرافیایی ایران، عرصه‌های طبیعی، تاریخی، یادمانی، جهانگردی، زیارتی، فرهنگی، اقتصادی، ورزشی تفریحی ایران و عوامل مؤثر در آن، قطب‌های مهم جغرافیایی ایران، مفهوم جغرافیایی محیط، محیط‌ها و جاذبه‌های طبیعی، محیط‌های زندگی (طبیعی و مصنوعی) قلمرو جغرافیایی ایران و تحولات آن، شناخت ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی در رابطه با عوارض طبیعی

*این درس از دروس تعریف شده دوره کارشناسی رشته جهانگردی و هتلداری است. (فصل سوم

صفحه ۴۲)

تاریخ علوم و معارف اسلامی ایران *

کد درس: ۱۳
نوع درس: جبرانی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

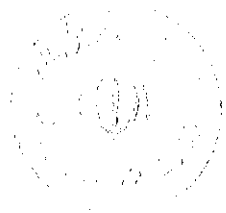
پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- __ وضع فرهنگی جزیره‌العرب مقارن ظهور اسلام
- __ ظهور اسلام و آثار آن در تحول فرهنگی اعراب
- __ قرآن و تأثیر آن در معارف بشری
- __ ریاضیات، الهیات، نجوم، طب و داروسازی دوره اسلامی و جایگاه این علوم در معارف اسلامی
- __ تاریخ فلسفه و منطق، فقهت دوره اسلامی
- __ نظام فکری و اعتقادی و نظامهای اجتماعی، خانوادگی و آموزشی اسلام

* این درس با محتوای تخصصی از دروس رشته تاریخ علم در پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران ارائه می‌شود.

تاریخ علم ایران *

کد درس: ۱۳
نوع درس: جبرانی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درسی: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- ... سرچشمه‌های علم (علوم اولیه مصر، بین‌النهرین، یونان، چین، هند و ایران)
- ... مراکز علمی جهان مقارن ظهور اسلام (مدرسه اسکندریه، انطاکیه، نصیبین و جنیدی شاپور)
- ... نقل و ترجمه علوم از زبانهای یونانی، سریانی، پهلوی و هندی به عربی
- ... تاریخ ریاضیات، انبیات، نجوم، فیزیک و فناوری، موسیقی، طب و داروشناسی، جغرافیا، کیمیا (شیمی) و علوم خفیه
- ... عصر تدقیق و پیشرفتهای علمی (قرن ۱۷ و ۱۸)

* این درس با محتوای تخصصی به صورت جبرانی در دوره کارشناسی ارشد تاریخ علم در پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران تدریس می‌شود.

ایلات و عشایر ایران *

کد درس: ۱۵
نوع درس: جبرانی

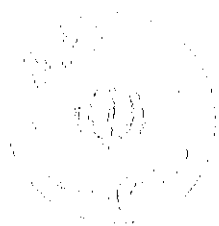
تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

- _ زندگی عشایری و خصوصیات زندگی ایلات در ایران
- _ فلسفه وجود و علل پیدایش زندگی عشایری
- _ تأثیر شرایط اقلیمی و جغرافیایی در ایجاد زندگی عشایری
- _ تأثیر حکومتها در رونق یا زوال کوچ‌نشینی
- _ عشایر ایران

*سرفصلهای این درس با محتوای درس زندگی عشایری رشته علوم اجتماعی گرایش مردم‌شناسی منطبق است .

تاریخ زبان فارسی *

کد درس: ۱۶
نوع درس: تئوری

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

— سیر تاریخی ایجاد و تکوین زبان فارسی و زبانهای:

فارسی باستان

فارسی میانه

فارسی دری

*سرفصل این درس با درس تاریخ زبان فارسی دوره کارشناسی زبان‌شناسی انطباق دارد.

یکی از زبانهای ایرانی پیش از اسلام (فارسی باستان، اوستائی، پهلوی) *

کد درس: ۱۷
نوع درس: جبرانی

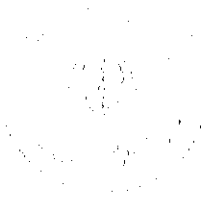
تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد

هدف درس:

سرفصل‌های درس: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

کسب مهارت در خوانند و گفتار _ کسب مهارت در نگارش مقدماتی ترجمه متون

* این درس از دروس تعریف شده دوره کارشناسی رشته باستان‌شناسی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است. (فصل سوم صفحه ۴۷)

زبان عربی *

کتاب درسی: ۱۸
نوع درس: تئوریک

تعداد واحد: ۲
نوع امتحان: نظری
پیش نیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی قواعد زبان عربی در حد خواندن و فهمیدن متون

سرفصل‌های درسی: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

متن خوانی همراه با ترجمه کردن و اشاره به قواعد صرفی و نحوی

* سرفصل‌های این درس با محتوای درس متون اسلامی از دروس عمومی دوره‌های کارشناسی انطباق دارد.

جدول ب : دروس عمومی ایران‌شناسی (مشترک بین همه گرایشها)

ردیف یا کد درس	عنوان درس	تعداد راحت	ساعت		دروس پیشنهادی یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	
۰۱	مسائل عمومی ایران‌شناسی (۱)	۲	۱۶	۳۲	—
۰۲	مسائل عمومی ایران‌شناسی (۲)	۲	۱۶	۳۲	۰۱
۰۳	روش تحقیق (متناسب با گرایشها)	۲	۱۶	۳۲	—
۰۴	مآخذشناسی (متناسب با گرایشها)	۲	۳۲	—	۰۳
۰۵	حوزه‌های ایران‌شناسی (مکتب‌ها، گرایش‌ها . روشها)	۲	۳۲	—	۰۳ و ۰۴
۰۶	مباحث ویژه	۲	۳۲	—	۰۳ و ۰۴
۰۷	سمینار (هم‌اندیشی)	۲	—	۶۴	پس از گذراندن دروس مشترک
۰۸	پایان‌نامه	۶			در نیمسال آخر ثبت می‌شود
جمع		۱۲+۸	۱۶۰	۱۲۸	۲۸۸

باسمه تعالی

مسائل عمومی ایران‌شناسی (۱)

کد درس : ۰۱

تعداد واحد : ۲

نوع درس : عمومی مشترک (درس عمومی)

نوع واحد : نظری و عملی

ساعات درس : ۱۶ ساعت درس نظری و ۳۲ ساعت عملی

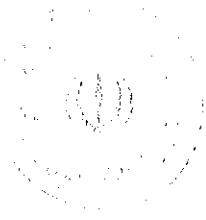
پیشنیاز : _

(جستجو و تتبع)

سر فصل‌های دروس نظری و عملی در نیمسال تحصیلی

درس نظری

- مقدمه : نگاه از بیرون و نگاه از درون ، در مقام معرفی کشورها و مطالعات مربوط به آنها _
  - شرق‌شناسی بستر عمومی ایران‌شناسی ، پیش از جداشدن رشته ایران‌شناسی از شرق‌شناسی _
  - مشخصات و قلمرو مطالعه و تحقیق _ ایران‌شناسی در خارج از ایران _ سابقه ایران‌شناسی در ایران (نهادینه یا غیر نهادینه)
  - استادان و دیگر پژوهندگان غیرایرانی در زمینه ایران‌شناسی (از جمله شرق‌شناسان _ ایران‌شناسان) در کشورهای مختلف غیر از ایران _ مختصری از زندگی‌نامه و فهرستی از آثار آنها
  - دسته‌بندی گروه‌های مختلف شرق‌شناس _ ایران‌شناس و نیز ایران‌شناسان خارجی :
  - _ سفیران و دیگر کارگزاران رسمی خارجی _ سیاحتگران و جهانگردان _ بازرگانان _ مبلغان مذهبی _ باستان‌شناسان و دیگر پژوهشگران
  - ایران‌شناسان نامی ایرانی
  - مراکز ایران‌شناسی و کرسی‌های ایران‌شناسی در خارج
  - مراکز پژوهشی که به مباحث ایران‌شناسی در ایران می‌پردازند
  - کنگره‌ها ، کنفرانس‌ها و سمینارهای شرق‌شناسی _ ایران‌شناسی و نیز ایران‌شناسی در خارج _
- دستاوردها
- کنگره‌ها ، همایش‌ها ، هم‌اندیشی‌های ایران‌شناسی در ایران _ دستاوردها

درس عملی

هر یک از دانشجویان با راهنمایی استاد یکی از مباحث عناوین مذکور در درس نظری را که در نیمسال تحصیلی موضوع درس استاد نیست، به عنوان موضوع جستجو و تتبع بساید انتخاب کنند و نتیجه جستجو از اواسط نیمسال در جلسات نقد و بررسی مطرح و به بحث گذاشته خواهد شد.

(۰۱۷۷)

باسمه تعالی

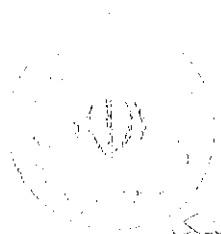
مسائل عمومی ایران‌شناسی (۲)

تعداد واحد : ۲	کد درس : ۰۲
نوع واحد : نظری و عملی	نوع درس : عمومی مشترک (دروس عمومی)
پیشنیاز : ۰۱	ساعات درس : ۱۶ ساعت درس نظری و ۳۲ ساعت درس عملی (تتبع و جستجو)

سرفصل‌های دروس نظری و عملی در نیمسال تحصیلی

درس نظری

- در مفهوم خود و دیگری (پی‌گیری بحث نگاه از بیرون و نگاه از درون)
- قلمرو ایران‌شناسی: در نزد ایران‌شناسان خارجی در ادوار گذشته (شرق‌شناسی - ایران‌شناسی و ایران‌شناسی) و در نزد ایران‌شناسان ایرانی
- قلمرو ایران‌شناسی در دهه‌های پیش از انقلاب اسلامی .
- قلمرو ایران‌شناسی پس از انقلاب اسلامی
- موضوعات مورد بررسی در هر یک از قلمروها (زبان و ادب فارسی ، تاریخ و...)
- طبقه‌بندی و رتبه‌بندی کشورهای خارجی در مطالعات ایرانی : ادوار گذشته ، دوره معاصر
- نقد و بررسی مکاتب مختلف شرق‌شناسی
- نقد و بررسی مکاتب مختلف ایران‌شناسی
- اولویت‌های تحقیق در دوره معاصر در زمینه مطالعات ایرانی در ایران
- روش‌های نوین تحقیق .
- جهانی شدن و مسائل ملی ایران
- هویت ملی ، تعریف ، عناصر تشکیل دهنده و شاخصه‌های مادی و معنوی
- مرزهای فرهنگی ایران و تمدن ایرانی ، جهان ایرانی
- ایران و دو عامل مقوم آن پس از ظهور اسلام : دین اسلام و زبان فارسی

دشواریهایی که ایران‌شناسان خارجی از جهات گوناگون (ناشناسی زبان، ناشناسی با فرهنگ گذشته و حال مردم ایران، دسترسی نداشتن به منابع متعدد و متنوع) با آن روبرو بوده‌اند و هستند.

- پیشنهادورها در مطالعات شرق‌شناسی و ایران‌شناسی در مورد ایران دست‌اندرتنی مفاهیم و مسایل درباره ایران در غرب ایرانی چه مباحث و مسایلی را باید برای دیگران و ایرانیان تشریح و تبیین کرد (از ایران و هویت ایرانی چه می‌دانند و چه باید بدانند)
- تغییر مفاهیم ایران‌شناسی پس از انقلاب اسلامی ایران

درس عملی

هر یک از دانشجویان درباره یکی از مباحث درس نظری، از جنبه‌ها و جهت‌های دیگری که در نیمسال تحصیلی در درس نظری مطرح نمی‌شود و یا به اختصار مطرح می‌شود، باید با راهنمایی استاد موضوعی را برای جستجو و تتبع برگزینند. نتیجه جستجوها از اواسط نیمسال تحصیلی در جلسات نقد و بررسی مطرح و به بحث گذاشته خواهد شد. انتخاب موضوع توسط دانشجویان با راهنمایی استاد باید به گونه‌ای باشد که همه اطراف و جنبه‌های هر یک از مباحث، در ظرف یک یا چند نیمسال، به طور کامل بررسی گردد و از تکرار یک بحث قبل از چند سال خودداری شود.

(۰۱۷۸)

باسمه تعالی

روش تحقیق (متناسب با گرایش‌ها)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۰۳
نوع واحد: نظری	نوع درس: درس عمومی (عمومی مشترک)
پیشنیاز: ...	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

الله‌آباد:

آشنایی با روش تحقیق در دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی هدف این درس است و به پیوستگی لازم میان رشته‌های متعدد و متنوع علوم انسانی، به ویژه گرایش‌های عمده مصوب در برنامه‌های ایران‌شناسی توجه کامل خواهد شد. هم‌چنین باید کوشش شود که تعادل میان آگاهی‌های نظری و جنبه‌های تجربی و عملی حفظ گردد. در نتیجه برنامه باید به نوعی تنظیم گردد که دانشجویان به اختصار هم با مفاهیم نظری روش‌های علوم انسانی و هم با توجه به وجه تاریخی (مربوط به گذشته مسائل و مباحث) و وجه زمان حاضر با استفاده از ابزار و وسایل فنی و میدانی (به تناسب گرایش و دوره مورد تحقیق) آشنا شوند.

سرفصل دروس

الف - مباحث نظری

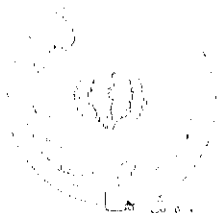
• شناسایی (معرفت) و علم، و موقعیت علوم انسانی و اجتماعی از این نظرگاه در مقایسه با دیگر علوم.

• وسایل نظری شناسایی.

– روش: خردگرایی، تجربه‌گرایی – روش‌های کمی و کیفی (ارزش هر یک و مقایسه میان آنها)

– انواع استدلال بر مبنای قیاس، استقراء، تمثیل – خصوصیات مسایل تاریخی، تربیتی، باستان‌شناختی، زبان‌شناختی و ... از جهت روش‌شناسایی – ارتباط هر یک از گرایش‌های هشت‌گانه با هفت گرایش دیگر.

– تحقیق:

مراحل تحقیق: مشاهده، تجربه و آزمایش، توصیف، طبقه‌بندی، تبیین، نتیجه‌گیری... روش‌ها

در هر مورد... فرضیه

انواع تحقیق: نظری... عمومی مربوط به امور مشخص... بنیادی و کاربردی
طبقه‌بندی تحقیق: براساس فنمرو... براساس ماهیت مسایل (تقساید و افکار)، رفتار، ساختار

اجتماعی و ...)

سطوح مختلف تحقیق و فرق آن با تتبع و گردآوری مطالب و جمع‌بندی آنها... نظریه‌پردازی،
نوینی (تحقیق)... بازیابی اطلاعات پراکنده و تلفیق آنها (تبع)... گردآوری و تنظیم اطلاعات موجود
(تألیف)

ب... وسایل و ابزار فنی و میدانی

مصاحبه و پرسش‌نامه (انواع رابطه دو طرف مصاحبه... پرسش‌نامه، مزایا و معایب، صحت و

اعتبار و ارزش)

تست (تهیه، صحت و اعتبار نتایج، طبقه‌بندی، ارزش)

بررسی میدانی (مشخصات، انواع بررسی میدانی: مشاهده، مسایل و تکنیک، ارزش بررسی

میدانی، مصاحبه در محل)

سونداژ (نمونه‌گیری، برد نمونه‌ها و ارزش و اعتبار آنها)

آزمایش و تجربه میدانی

بررسی مدارک و اسناد

ج - انواع منابع

مدارک و اسناد مکتوب (رسمی و غیررسمی) در بایگانی‌ها... مذاکرات مجالس و هیأت‌های

رسمی (مجلس، دولت و ...)... آمار... مدارک رسانه‌ای

مدارک دیگر (پوسترها، تبلیغات، سالنامه‌ها، بولتن‌ها، آثار ادبی و تاریخی، ادبیات کودکان و

...)

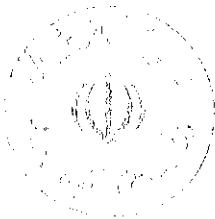
مدارک خصوصی (بایگانی‌های شخصی، اسناد شخصی)

مدارک نوع جدید: نقاشی و طرح... مطالب ضبط شده بر روی نوارهای معمولی و ... عکس...

فیلم‌های ویدئویی با موضوعات مختلف... سینما... رادیو و تلویزیون و اینترنت

د- روش و فنون مطالعه مدارک و اسناد

از لحاظ صحت و اعتبار: اصل مدارک، تفسیرها، حقیقت‌محتوی

__ روش های تحلیل : روان‌شناختی ، حقوقی ، جامعه‌شناختی ، تاریخی و ...

__ تحلیل محتوا

__ آماریشناسی : روش‌های آماری __ مطالعه توصیفی و تحلیلی داده‌های آماری

__ حساب احتمالات

__ نمایش‌های نموداری در علوم انسانی (حدود بهره‌گیری) : نمودارها ، نقشه‌ها

__ انتقال اطلاعات به رایانه

__ رایانه و استفاده از آن در بهره‌برداری و بهره‌گیری از متون ، دشواریها در برنامه‌ریزی برای متون

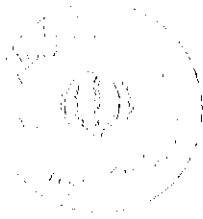
۵ __ مرحله نهایی تحقیق

__ تحلیل و تفسیر کلیه نتایج در تعامل و ارتباط آنها با یکدیگر

__ تنظیم گزارش (گزارش روش کار و روش‌شناسی __ زبان گزارش ، سطح یا سطوح مخاطبان)

(۰۱۷۵)

باسمه تعالی

مآخذشناسی (متناسب با گرایش‌ها)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۰۴
نوع واحد: نظری	نوع درس: عمومی مشترک (درس عمومی)
پیشنیاز: روش تحقیق (۰۳)	ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی
	(جستجو و تتبع)

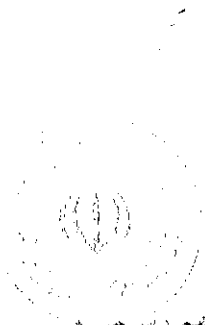
هدف:

آشنایی با منابع و مآخذ مهم ایران‌شناسی در گرایش‌های مختلف، هدف این درس است، با این توجه خاص که اولاً مقصود از مآخذ در این درس تنها مآخذ مکتوب، (که بیشتر تلفظی کتاب از این می‌شود) نیست، بلکه همه وسایل و ابزارهای است که در زمان ما در تحقیق از آنها به عنوان منبع و مآخذ یاد می‌شود. از جمله مجلات، برخی گزارش‌ها، کتیبه‌ها و منابع امروزی مانند عکس و به ویژه فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی و ویدئویی و گزارش‌های مهم رسانه‌های جمعی و اینترنتی. علاوه بر این هدف تنها معرفی اجمالی نیست، بلکه معرفی به نسبت تفصیلی آنهاست. بدین ترتیب در هر نیمسال تحصیلی می‌توان تعدادی از آنها را انتخاب کرد و در نیمسال بعدی تعدادی دیگر را در درس معرفی کرد و نیز به عنوان کار عملی، تتبع درباره برخی دیگر را به عهده دانشجویان گذاشت.

سرفصل دروس نظری و عملی در نیمسال تحصیلی:

درس نظری

- کلیاتی درباره چگونگی معرفی تفصیلی و تحلیلی مآخذ و منابع
- معرفی مآخذ کتبی بطور اجمال: اطلاعات کتاب‌شناختی درباره بخشی از کتابهای مهم فارسی و غیرفارسی در هر گرایش - مجلات مهم ایران‌شناسی در هر یک از گرایش‌ها به زبان فارسی و غیرفارسی، همراه با خلاصه‌ای از محتوای هر یک از مجلات و نیز سالهای انتشار و گرایش عمومی مجله - کتاب‌شناسی‌ها در هر یک از گرایش‌های هشت‌گانه
- معرفی کتیبه‌های مربوط به هر یک از گرایش‌ها - مشخصات مربوط به فیلم‌های سینمایی که مربوط به ایران و یا معرفی ایران است - فیلم‌های مستند مربوط به ایران در هر یک از گرایش‌ها -

معرفی مراکز مدارک و اسناد مهم مربوط به ایران و نیز مشخصات گزارش‌های مهم رسمی و غیررسمی.

• معرفی ۴ تا ۶ کتاب و یک مجله مهم مربوط به هر یک از گزارش‌ها (فارسی و غیرفارسی) شامل:

... اطلاعات کتاب‌شناختی ... معرفی مؤلف (یا مدیر و نویسندگان مقالات در مورد مجلات) ... گزارش آجمانی از محتوای کتاب با یادآوری فهرست کتاب و عنوانهای مهم در فهرست ... ارزیابی منابع کتاب ... تأثیر کتاب در مطالعات ایران‌شناسی و یا تلقی آن به عنوان منبع و مرجع اصلی در مطالعات ایران‌شناسی (در مورد کتابهای قرنهای گذشته مانند کتابهای تاریخی و ادبی فارسی و عربی و ...)

... نمونه‌ای از مطالب کتاب با توجه به اهمیت آن از لحاظ زبان (در خصوص زبان فارسی)، نوع تحلیل.

... گزارشی از ساختار کتاب و روش تحقیق و تحلیل مؤلف.

... نقد اثر از لحاظ: استفاده صحیح از منابع، طرفداری یا بی‌طرفی در بیان مطالب، کلی‌نگری، جزئی‌نگری یا جامع‌نگری از لحاظ روش، جامعیت و پرداختن کامل به موضوع یا بررسی بخشی از موضوع، سابقه بررسی موضوع در کتاب یا کتابهای دیگر. نقدهای دیگران

... اطلاعات مربوط به مجله: مقالات مهم هر شماره ... گرایش مؤلفان ... یک‌دست بودن مطالب و محور داشتن مجله یا متفرق بودن موضوع مقالات ... وابستگی به مکتب خاص از لحاظ مطالعات ایران‌شناسی و یا پراکندگی گرایش‌ها ... اثری که مجله در زمینه مطالعات ایران‌شناسی داشته است ... تعداد مقالات در دوره انتشار و طبقه‌بندی مقالات

درس عملی: جستجو و تتبع توسط دانشجویان

هر یک از دانشجویان از فهرست مآخذ و منابعی که در آغاز هر نیمسال تحصیلی در اختیار آنها گذاشته می‌شود و با پیروی از کلیات مربوط به «چگونگی معرفی تفصیلی و تحلیلی مآخذ و منابع» که در نخستین جلسه توسط استاد تدریس می‌شود. معرفی یک کتاب، دوره مجله، فیلم، مجموعه عکس یا ... مربوط به گرایش درس‌نظری را عهده‌دار می‌شود و از اواسط نیمسال نتیجه کارها در جلسات نقد و بررسی درس عملی مطرح و به بحث گذاشته می‌شود.

یادآوری: در جلسه درس عملی به پیشنهاد استاد و یا سایر هم‌سازانکی استاد دانشجویین گفته پیام
سینمایی یا مجموعه تلویزیونی یا پیام مستند را موضوع تتبع خود فرار داده است ممکن است
کارگردان و یا یکی از هنرمندان فیلم برای بحث و بررسی به جلسه دعوت شود.

(۰۱۷۶)

باسمه تعالی

حوزه‌های ایران‌شناسی (مکتب‌ها، گرایش‌ها، روش‌ها)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۰۵
نوع واحد: نظری	نوع درس: عمومی مشترک (درس عمومی)
پیشنیاز: دروس ۰۱ و ۰۱	ساعات درس: ۳۳ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

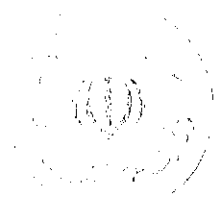
هدف:

آگاهی نسبتاً تفصیلی از پژوهش‌های انجام یافته از دیرباز تاکنون در قلمرو ایران‌شناسی، در حوزه‌ها و کشورهای مختلف و نقد عالمانه آنها، که پایه‌ای است استوار برای ادامه مطالعات و تحقیقات ایرانی و تسلط بیش و کم قابل قبول ایران‌شناسان ایرانی بر مطالعات غیر ایرانیان در زمینه ایران.

کوشش می‌شود که این درس با همکاری استادان و پژوهشگران ایران‌شناس خارجی هر کشور و یا هر حوزه و مکتب ایران‌شناسی برگزار شود و محققان خارجی با نگاه از درون (جامعه یا مکتب مورد بحث)، تا آنجا که مقدورشان هست به نقد و بررسی آثار ایران‌شناسان حوزه یا کشور خود در زمینه ایران‌شناسی بپردازند. دروس ۰۶ و ۰۷ (مباحث ویژه و هم‌اندیشی) در ادامه این درس، برخی از مباحث مطرح در این درس را از دیدگاه محققان و دانشجویان ایرانی و نیز پژوهشگران خارجی وابسته به حوزه یا مکتب دیگر مورد بررسی قرار خواهد داد.

سرفصل درس

• تاریخچه اجمالی ایران‌شناسی در حوزه‌های مختلف فرهنگی و تمدنی در سراسر جهان مانند: شبه‌قاره - آسیای مرکزی و قفقاز و روسیه و اروپای شرقی - کشورهای عربی و اسلامی خاورمیانه و نزدیک و کشورهای افریقایی - کشورهای خاور دور و اقیانوسیه - کشورهای اروپای مرکزی و غربی،

شمالی و جنوبی - کشورهای آمریکایی (شمالی، مرکزی ... جنوبی) (در هر نیمسال تاریخچه دو
حداکثر سه حوزه مطرح خواهد شد)

• دوره‌بندی در زمینه مطالعات ایران‌شناسی از لحاظ مکتب‌های ایران‌شناسی حداقل تحت دو
عنوان دوره قدیم و دوره معاصر:

- در هر یک از حوزه‌ها و هر یک از کشورها (به ویژه در اروپا: کشورهای فرانسه، انگلیس،
آلمان، ایتالیا، اروپای شمالی)، (کشورهای اروپای مرکزی و شرقی (اتریش، چکوسلواکی،
یوگسلاوی سابق و ...) ترکیه، آسیای مرکزی و قفقاز و روسیه، شبه قاره، چین و ژاپن، مصر،
عراق، آفریقای شمالی و با ضربه‌بندی روشها، گرایش‌ها سیاسی، فرهنگی، موضوعی (تاریخی،
باستان‌شناسی و ...) در آنها

• نقش زبان فارسی و بهره‌گیری مستقیم از منابع فارسی.

• ارتباط روش مطالعات ایران‌شناسی با روشهای مرسوم در دیگر رشته‌های علوم انسانی کشور

مورد بحث

• ایران‌شناسان صاحب مکتب در هر کشور

• قلمروهای تحقیق و مطالعه در هر کشور و در هر دوره و مهمترین موضوعات تحقیق در هر

دوره

• کتابها و مقالات مهم در حوزه ایران‌شناسی هر کشور

• معرفی از درون مؤسسات و مراکز ایران‌شناسی و نقش مسئولان هر مرکز و یا برخی از استادان

مرکز در توسعه مطالعات ایران‌شناسی.

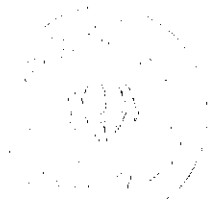
• نقد مطالعات ایران‌شناسی کشور مورد بحث

یادآوری :

ممکن است تمامی دروس توسط استاد تبار طی با ایرانی و یا بخشی از آن توسط استاد تبار طی و
بخش دیگر توسط استاد ایرانی تبار طی شود. همچنین ممکن است ... (نیمسال) ...
مورد بحث و گفتگو درباره نقد اطلاعات ایران شناسی کشور مورد بحث اختصاص پیدا کند. در هر
نیمسال حداقل دو کشور (صاحب مکتب) به طور کامل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

(۱۸۱)

باسمه تعالی

مباحث ویژه

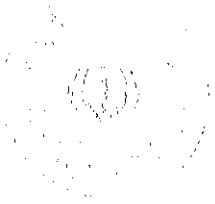
تعداد واحد : ۲	کد درس : ۰۶
نوع واحد : نظری و عملی	نوع درس : عمومی مشترک (دروس عمومی)
پیشنیاز : ۰۱ و ۰۲ و ۰۳ و ۰۴	ساعات درس : ۸ ساعت نظری و ۴۸ ساعت عملی (تتبع)

هدف :

بررسی ژرفایی برخی از مسایل عمومی ایران‌شناسی و یا تهیه گزارش نسبتاً مفصل از برخی مباحث کلی مربوط به مطالعات ایرانی بین رشته‌ای هدفی است که در این درس مورد توجه است . این درس در دو بخش انجام خواهد یافت، بخش اول توسط استاد برگزار می‌شود و بخش دیگر را دانشجویان با ارائه بررسی‌های خود عهده‌دار خواهند بود .

سرفصل دروس نظری و عملی (تتبع)

- اولویت‌های تحقیق ایران‌شناسی : روش بررسی برای تعیین اولویت‌ها در هر یک از قلمروها
- معرفی پژوهش‌های انجام یافته که در فهرست اولویت‌ها قرار دارند. موارد انجام نیافته .
- معرفی سفرنامه‌های مهم و غیرمهم از دیرباز تاکنون ، اهمیت هر یک _ دسته‌بندی سفرنامه‌ها _ محتوای هر یک از سفرنامه‌ها از دیدگاه ایران‌شناسی
- نام ایران از چه زمانی در اسناد آمده است ؟
- نقش متون ادبی و بزرگان علم و ادب در معرفی مستقیم و غیرمستقیم ایران
- نقد آثار ایران‌شناسان (خارجی و داخلی)
- موانع پژوهش‌های ایران‌شناسی . راههای رفع مشکلات .
- آموزش زبان فارسی به غیر ایرانیان به عنوان ابزار مهم مطالعات ایران‌شناسی در خارج و در ایران ، دستاوردها و دشواریها .
- ایران‌گردی و ایران‌شناسی
- ایرانیان تا چه اندازه ایران را می‌شناسند و چگونه می‌شناسند .
- جاذبه‌های واقعی ایران برای بیگانگانی که به ایران می‌آیند و برای ایرانیان مقیم ایران

- ایران در ادبیات کودکان و نوجوانان در صد سال اخیر
  - ایران در کتابهای درسی از اول ابتدایی تا پایان دبیرستان در صد سال اخیر
  - ایران در رسانه‌های نوشتاری (روزنامه‌ها، فصلنامه‌ها و ...)
  - ایران در رسانه‌های دیداری و شنیداری (صدا و سیما، سینما، سرودها و ...)
  - عناوین دیگر به تدریج به این فهرست افزوده می‌شود و همین مباحث نیز با در نظر گرفتن بررسی‌های فنی در دروس نظری و عملی، در صورت لزوم تکمیل خواهد شد.
- یادآوری:** در بخش اول درس، استاد یک موضوع از مباحث مذکور درسی فصل را که با بررسی‌های خود بیشتر آماده کرده است مطرح خواهد کرد. استاد درس خود را با گزارش اهمیت موضوع، سابقه آن، روش بررسی خود، منابع و مآخذ مورد استفاده، چگونگی اداره و پیگیری بررسی خود، چگونگی تدوین بحث و فصل‌بندی و نتیجه‌گیری آغاز می‌کند و سپس به طرح بررسی خود می‌پردازد و در پایان (۲ ساعت آخر) به سئوالات و احتمالاً نقدها پاسخ خواهد داد.
- هم‌چنین به تعداد دانشجویان موضوعات بررسی را تعیین و در ساعت سوم به بعد تدریس، خود آن را میان دانشجویان توزیع می‌کند و دانشجویان به ترتیب از هنگام شروع درس عملی، هر یک نتیجه بررسی خود را طی دو ساعت مطرح می‌کنند و در معرض نقد و بررسی قرار می‌دهند در این درس از استادان و پژوهشگران دیگر می‌توان برای بحث و بررسی درباره برخی از مباحث دعوت کرد.
- (۰۱۸۰)

باسمه تعالی

سمینار (هم‌اندیشی)

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۰۷

نوع واحد: عملی (تنوع) و کارمیانی

نوع درس: عمومی مشترک (درس عمومی)

پیشنیاز: پس از گذراندن تمامی دروس عمومی مشترک

هدف:

هدف این درس تسلط بیشتر دانشجویان بر مباحث دروس عمومی و نوعی جمع‌بندی روشی و اطلاعاتی از مجموعه آموخته‌های مربوط به دروس عمومی است. این تسلط، در مهارت دانشجویان در انتخاب موضوع، طرح فرضیه (در صورت لزوم)، گزینش منابع، روش بررسی، فصل‌بندی مطالب، چگونگی نتیجه‌گیری، تدوین مقاله و در نهایت عرضه شفاهی مطالب ظهور و بروز می‌یابد.

سر فصل درس

موضوع بررسی برای هر دانشجو و یا برای دو یا سه دانشجو (برای بررسی مشترک) با راهنمایی استاد از مسایل بین رشته‌ای مربوط به ایران که در قلمرو گرایش مربوط قرار می‌گیرد تعیین می‌شود. ضوابط و چگونگی اجرای درس و عرضه مقاله را استاد معین خواهد کرد.

(۰۱۷۹)

پایان نامه

تعداد واحد: ۶

کد درس: ۰۸۰

نوع و اسناد نظری: جسمی

نوع درس: عمومی (مشترک بین همه گرایش‌ها)

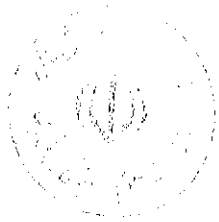
هدف:

تسلط دانشجویان بر روش تحقیق یا تتبع و قدرت استنباط و استنتاج مسائل و مباحث و بهره‌گیری کامل از مدارک و اسناد و در نتیجه تدوین یک متن منقح دربردارنده اطلاعات نو و ترجیحاً همراه با بررسی نوآوریها.

تهیه پایان نامه به عنوان آخرین بخش دوره کارشناسی ارشد تلقی می‌شود و زیر نظر اسناد راهنما انجام می‌گیرد و موضوع آن نیز در نیمسال آخر ثبت می‌شود.

مقررات مربوط به تدوین آئین نامه مطابق با فصل هفتم آئین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته، مصوب جلسه ۲۹۱ شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵، خواهد بود.

(۰۱۱۰)

جدول ج : مجموعه دروس تخصصی انتخابی (اختیاری)

ردیف با کد درس	عنوان درس	تعداد واحد	نوع تدریس		دروس پیشنیاز یا زمان ارائه درس
			نظری	عملی	
۲۱	متون فارسی (نظم)	۲	۳۲	—	۳۲
۲۲	متون فارسی (نثر)	۲	۳۲	—	۳۲
۲۳	تأثیر قرآن و حدیث بر زبان و ادب فارسی	۲	۳۲	—	۳۲
۲۴	جغرافیای تاریخی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۲۵	تاریخ هنر ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۲۶	ادبیات معاصر	۲	۳۲	—	۳۲
۲۷	ادبیات کودکان	۲	۳۲	—	۳۲
۲۸	شناخت مبانی قصه‌های ایرانی	۲	۳۲	—	۳۲
۲۹	زبان و ادبیات فارسی	۲	۳۲	—	۳۲
۳۰	مسایل و مباحث اجتماعی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۳۱	جهانگردی و گردشگری	۲	۳۲	—	۳۲
۳۲	سفرنامه‌نویسی و تاریخ اجتماعی ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۳۳	شناسایی و مطالعه اسناد و کتیبه‌ها	۲	۳۲	—	۳۲
۳۴	تاریخ ایران براساس روایات ملی	۲	۳۲	—	۳۲
۳۵	تاریخ معاصر ایران	۲	۳۲	—	۳۲
۳۶	زبان عربی پیشرفته (متن و مکالمه)	۲	۳۲	—	۳۲

x کلیه دانشجویان دوره کارشناسی ارشد ایران‌شناسی موظف‌اند ۴ واحد درسی (۲ درس) از این جدول را انتخاب کرده و با موفقیت بگذرانند
 xx دانشجویانی که یک یا چند درس از دروس این جدول را در دوره کارشناسی گذرانده‌اند اجازه انتخاب مجدد آن دروس را ندارند و باید دو درس اختیاری خود را از دیگر دروس این جدول انتخاب نمایند.

باسمه تعالی

متون فارسی (نظم)

تعداد واحد : ۲	کد درس : ۲۱
نوع واحد : نظری	نوع درس : تخصصی اختیاری
پیشنیاز : ندارد	ساعات درس : ۳۲ ساعت درسی نظری در یک نیمسال تحصیلی

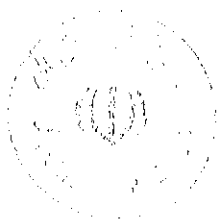
هدف :

آشنایی با برخی از آثار منظوم ایران در طول تاریخ تا زمان معاصر ، با توجه به گرایش های مصوب دوره کارشناسی ارشد ایران شناسی هدف این درس است. این آثار منظوم هجائی از دوران پیش از اسلام شروع و پس از رودکی و تا زمان معاصر (ملک الشعراى بهار و معاصران و شاگردان وی و شاعران امروز) ادامه می یابد.

سرفصل درس

منتخبات نسبتاً مفصل از آثار شاعران بزرگ از جمله: فردوسی ، اسدی طوسی ، نظامی ، مولوی ، سعدی، حافظ و قطعه یا قطعاتی از انصوری ، سنایی ، خاقانی و ... ، ادیب الممالک ، ملک الشعرا و شاعران امروز با شرح آنها و نیز مباحث دستوری ، معنای واژه های دشوار و با توجه به محتوای آنها از لحاظ :

- مفهوم «ایران» در متون نظم فارسی
- روایات اساطیری و تاریخی در مورد ایران
- مسایل تعلیمی و تربیتی ایرانی
- مسایل فرهنگی و تمدنی و آداب و رسوم ایران
- مسایل و اصطلاحات معماری و هنری ایران

• قصه‌پردازی در آثار ایرانی

• وجوه اخلاقی و اعتقادی ایرانی

در هر نیمسال حداقل منتخباتی از آثار دو شاعر با فاصله زمانی و نیز با توجه به اسکان بررسی
متنوع‌تر سنابل موضوع درس خواهد بود.

(۰۱۸۲)

باسمه تعالی

متون فارسی (نثر)

تعداد واحد : ۲	کد درس : ۲۲
نوع واحد : نظری	نوع درس : تخصصی اختیاری
پیشنیاز : ندارد	ساعات درس : ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی

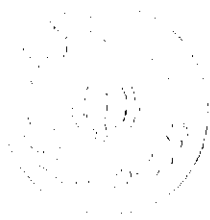
هدف :

آشنایی با نمونه‌های مهم نثر فارسی ، مرسل و فنی (مسجع و مصنوع) از گذشته دور تا کنون ، با تحقیق و شرح لغات و برخی از نکته‌های دستوری و اصطلاحات کتابهایی مانند : تاریخ سیستان ، تاریخ بخارا ، مجمل‌التواریخ و القصص ، تاریخ جهانگشای جوینی ، مرزبان‌نامه ، اخبار برامکه ، تاریخ بیهقی ، تاریخ بیهق ، تاریخ طبرستان ، کلیله و دمنه ، سفرنامه ناصر خسرو ، سمک عیار ، داراب‌نامه ، تاریخ عالم‌آرای عباسی ، تذکره‌الملوک ، سیاست‌نامه ، قابوس‌نامه ، گلستان ، تذکره شاه طهماسب صفوی ، منشآت قائم مقام (این فهرست به تدریج توسط استادان درس تفصیل بیشتر خواهد یافت)

سرفصل درس

منتخباتی حداقل از دو کتاب (با فاصله زمانی و با اختلاف سبک) با توجه به موارد زیر (علاوه بر شرح لغات و نکات دستوری) مورد بحث بررسی قرار خواهد گرفت :

- مفهوم ایران در متون فارسی
- جغرافیای ایران زمین در متون فارسی
- مسایل و روایات اساطیری
- مسایل تاریخی
- نکات مربوط به اوضاع و احوال محلی
- توجه به کلیت سرزمین و فرهنگ ایرانی

- آداب و رسوم
- اصطلاحات دیرانی
- وجوه اخلاقی و اعتقادی ایرانی
- دسته‌پردازی و روایتگری

(۰۱۸۳)

باسمه تعالی

تأثیر قرآن و حدیث بر زبان و ادب فارسی

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۲۳
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی اختیاری
پیشنیاز: ندارد	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

اهداف:

هدف این درس آشنایی با حضور قابل توجه قرآن و حدیث در نظم و نثر فارسی به ویژه استفاده شاعران از تشبیهات و استعارات و نیز مضامین تاریخی و مربوط به طبیعت و هم‌چنین مضامین اخلاقی و نیز بهره‌گیری نثرنویسان از مضامین اخلاقی و تاریخی قرآن و حدیث در زبان فارسی دری از آغاز تاکنون است.

سرفصل‌های درس

- تأثیر قرآن به صورت آشکار و یا با نقل برخی از معانی در آثار منظوم با اولویت آثاری که در سرفصل درس ۲۱ آمده است.
- تأثیر حدیث در آثار منظوم با اولویت آثار مذکور در درس ۲۱
- تأثیر قرآن به صورت آشکار به عنوان مبنا یا مؤید استدلال و مطالب و یا با نقل برخی از معانی در آثار مثنوی، مرجحاً آثار مذکور در سرفصل درس ۲۲
- تأثیر حدیث در آثار مثنوی، از جمله آثار مذکور در درس ۲۲

یادآوری:

در هر نیمسال باید کوشش شود که حداقل بخش‌هایی از یک اثر منظوم و نیز یک اثر مثنوی از دو جهت قرآن و حدیث (جمعاً ۴ بحث) به اختصار مورد بررسی قرارگیرد و یا یک اثر (منظوم و مثنوی) از یک یا دو جهت به طور کامل بررسی شود.

(۱۳۸۴)

باسمه تعالی

جغرافیای تاریخی ایران

نوع واحد: نظری	کد درس: ۲۴
پیشنیاز: ندارد	نوع درس: تخصصی اختیاری
	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

هدف:

ایران از جمله معدود مناطق با تاریخ کهن و دارای میراث فرهنگی و مادی و معنوی پرمایه‌ای است که رابطه متقابل تاریخ و جغرافیای آن و تأثیر و تأثر وقایع و حوادث تاریخی و جغرافیایی‌اش بر یکدیگر گسترده است. هدف از این درس آشنایی مقدماتی با این تعامل در طول تاریخ و تأثیر آن در پهنه جغرافیای ایران قدیم و جدید و نیز گزارش آثار تحولات جغرافیایی در ایجاد، توسعه، انحطاط و جابجایی شهرها، راهها و در نتیجه وقوع حوادث و همچنین تحولات تاریخی در تغییرات جغرافیای شهری و روستایی است.

سرفصل درس

- مفهوم جغرافیای تاریخی
- مشخصات مشترک جغرافیای شهری و روستایی ایران در طول تاریخ با توجه به تحولات اقلیمی و جابجایی شهرها و روستاها.
- دوره‌بندی تاریخی مناطق عمده (ایالات و ولایات) و شهرهای ایران
- نخستین ایالات و شهرها در تاریخ ایران و تغییر مکان آنها
- موقعیت جغرافیایی مناطق و شهرهای عمده در ادوار مختلف: راههای دسترسی، وضعیت طبیعی.
- سیر تاریخی تحول «جاده ابریشم» و ایستگاههای مهم ایرانی آن
- دوره‌های مهم شهرسازی در ایران و تأثیر آن بر موقعیت جغرافیای سیاسی ایران

● علل و عوامل طبیعی، سیاسی اجتماعی ایجاد، توسعه، ویرانی شهرها نتایج حاصل از توسعه‌ی و خشکسالی، حوادث طبیعی: سیل و زلزله و ... جنگ‌ها، اختلافات محلی و داخلی، فاطمی‌ها، پیماریها.

● نقشه شهرها، ساختار شهرها در هر دوره

● بررسی مفاهیم مختلف مرتبط با شهرنشینی (کوره، رستاق، ده، قریه، شهر، آبادی و ...)

● نام شهرها و تغییر نام آنها در دوره‌های مختلف، دلایل.

● نقش «جامع و مفید» و مدارس در توسعه شهری ایران اسلامی

● بازار در تمدن ایرانی و نقش آن در ساختار شهری

● جایگاه محل استقرار شهرها علل و عوامل

● ناهای تاریخی، شهرها، روستاها، محله‌ها، بازار، دروازه‌ها و ...

● زیربناها و ابنیه مهم، سدها، راهها، استحکامات دفاعی، ارتباط آنها با موقعیت تاریخی

● علل و عوامل تغییر مرکز حکومت در ادوار مختلف

● اساطیر و موقعیت جغرافیایی شهرها و بنای آنها در طول تاریخ، بانی شهرها علل ویرانی شهرها

در فرهنگ مردم

● ترکیب جمعیتی، جابجایی جمعیت تیره‌ها و طوایف

● مناطق تاریخی مهم که حوادث مهم مانند جنگ‌ها، اجتماعات خاص و ... در آن اتفاق

افتاده‌است. غرب ایران در ظهور اسلام، شرق ایران در ادوار مختلف: مرو، دشت مغان، سیستان،

نیشابور و ...

(۰۱۸۶)

باسمه تعالی

ادبیات کودکان

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۲۷
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی اختیاری (انتخابی)
پیشنیاز: ندارد	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

هدف:

ادبیات کودکان که باید آن را در این درس در مفهومی وسیع‌تر به معنای ادبیات کودکان و نوجوانان تعریف و تعبیر کرد. از جهات مختلف با ادبیات به معنای مصطلح، که ادبیات جوانان و میانسالان و ... باشد متفاوت است. کودک و نوجوان با توجه به نیازهای خاص، توانایی یادگیری سریع و لزوم آشنایی با برخی مفاهیم تاریخی و ملی هویت‌ساز، مخاطب مشخص مجموعه‌ای از اطلاعات اند که باید در زمان معین و محدود و گذرای دوره کودکی و نوجوانی در اختیار آنها قرارگیرد. هدف این درس شناسایی آن بخش از ادبیات کنونی ایران برای این گروه از مخاطبان و جایگاه آن در کل ادبیات ایران و ارتباط محتوای آن با زبان فارسی از یکسو و هویت ملی ایرانی از سوی دیگر است. محتوای این درس با توجه به هدف آن تنها درباره آثار ایرانی فارسی است و بنابراین در این درس، ترجمه‌ها موضوع بحث قرار نمی‌گیرند.

سرفصل درس

- ادبیات کودکان و نوجوانان و وجوه اشتراک و افتراق آن با ادبیات ایران معاصر بطور کلی
- کودکان و نوجوانان در آثار قلمی گذشته ایران
- ادبیات کودکان و نوجوانان در صدسال اخیر
- طبقه‌بندی متون (نظم و نثر) از لحاظ زبان و سبک
- فرهنگ و تمدن ایران در متون (نظم و نثر) برای گروههای سنی کودک و نوجوان در زمینه‌های:
  - ۱- تاریخ ایران در ادوار مختلف
  - ۲- جغرافیای ایران
  - ۳- اعتقادات دینی، شامل:

- ۳-۱ اصول دین، شعائر و مناسک
  - ۳-۲ پیامبر (ص) بر نامه روح
  - ۴ ارزش های اخلاقی: جوانمردی، دلاوری، پاکدامنی، راستگویی و درست‌گویی و ...
  - ۵ آثار ده
  - ۶ مدرسه و دانش‌آموزان
  - ۷ دانشمندان و فرهیختگان و هنرمندان
  - ۷-۱ بزرگان و عالمان دین
  - ۷-۲ دانشمندان و بزرگان علم و ادب
  - ۷-۳ هنرمندان
  - ۸ شخصیت‌های اساطیری
  - ۹- علم و فن و هنر
  - ۱۰- ادب فارسی (شعر و نثر)
  - ۱۱- حکومت و حکومت‌وران
  - ۱۲- استعدادهای ایران در زمینه‌های صنعت، کشاورزی، بازرگانی و ...
- * آشنایی با شرح حال و آثار نویسندگان این رشته. (در هر دوره درس شرح حال حداکثر ۱۰ نویسنده)

منابع

کلیه کتابهای کودکان و نوجوانان، نوشته‌های مربوط به ادبیات کودکان و نوجوان و نیز آثاری از بزرگان علم و ادب گذشته که به نحوی از انحاء با مسایل تعلیمی و تربیتی کودکان و نوجوانان ارتباط دارند، مانند قابوس‌نامه، گلستان، بخشی از آثار نظامی، جامی، منتخباتی از مثنوی و ... (۱۸۹۰)

باسمه تعالی

سفرنامه‌نویسی و تاریخ اجتماعی ایران

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۳۲
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی اختیاری
پیشنیاز: ندارد	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

هدف:

هدف درس، آشنایی با تاریخ سیر و سیاحت و آثار و نتایج آن در انتقال اطلاعات گوناگون اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی مناطق مختلف در روزگار گذشته و حتی در دوره معاصر - با وجود گستردگی کم سابقه نظام‌های اطلاع‌رسانی - به‌ویژه در مورد ایران و مسایل اجتماعی این خطه از دیرباز تاکنون است.

سرفصل دروس

- مقدمه: درباره سیر و سفر و سفرنامه‌نویسی.
- سیاحت و سفرنامه‌های معروف.
- طبقه‌بندی سفرنامه‌های مربوط به ایران از لحاظ نویسندگان:
  - سفرنامه‌های ایرانیان درباره ایران و گزارش از مناطق مختلف آن
  - سفرنامه‌های مسلمانان
  - سفرنامه‌های سیاحان خارجی از کشورها و مناطق غیراسلامی.
- طبقه‌بندی سفرنامه‌ها از نظر ادوار تاریخی، از دورترین ایام تا زمان معاصر
- طبقه‌بندی کلی سفرنامه‌ها از لحاظ محتوا
- طبقه‌بندی سیاحت و سفرنامه‌نویسان از لحاظ اهداف سفر (سیرآفاق و انفس، تجارت، مأموریت سیاسی و ...)
- روش تطبیق اطلاعات سفرنامه‌ها با اطلاعات: تاریخی - جغرافیایی - ادبی و هنری - سیاسی و اجتماعی - میراث فرهنگی، در منابع و مدارک هم عصر نویسنده سفرنامه
- وجوه اشتراک و افتراق سفرنامه‌ها و کتابهای تاریخی عمومی و محلی

• سفرنامه‌ها و گزارشگری از فرهنگ مردم

• مفهوم ایران در سفرنامه‌ها

• جغرافیای ایران در سفرنامه‌ها

بادآوری

در هر نیمسال تحصیلی حداقل دو عنوان از عناوین مذکور در سرفصل دروس مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد و یک یا دو سفرنامه از انبوه سفرنامه‌های مربوط به ایران معرفی می‌شود. بحث تفصیلی در مورد کلیه سفرنامه‌ها در دروس دیگر انجام خواهد یافت از جمله: مآخذشناسی (کد ۰۴) و مباحث ویژه (کد ۰۶) و سمینار (هم‌اندیشی) (کد ۰۷) و در خصوص سفرنامه‌های فارسی به قلم ادیبان و نویسندگان ایران مانند ناصرخسرو در درس متون فارسی (نثر) (کد ۲۲)

منابع

کلیه سفرنامه‌ها که در فهرست جداگانه عنوان آنها ذکر شده‌اند.

(۰۱۸۵)

باسمه تعالی

شناسایی و مطالعه اسناد و کتیبه‌ها

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۳۳
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی انتخابی (اختیاری)
پیشنیاز: ندارد	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

هدف:

آشنایی با ایران که از سابقه طولانی تاریخی برخوردار است، بدون بهره‌گیری از اسناد و مدارک گوناگون و از جمله کتیبه‌ها کامل نخواهد بود. بهره‌گیری از این اسناد از قدیم‌ترین انواع آن تا جدیدترین آنها - لوح‌های فشرده و مانند آن - نیازمند آگاهی از مشخصات آنها و نیز چگونگی استفاده از مدارک و اسناد به ویژه اسناد کهن است. این درس مقدمه‌ای خواهد بود برای تسلط بر اطلاعات موجود در این زمینه و آشنایی با اسناد گوناگون به منظور بهره‌برداری از آنها.

سرفصل درس

۱- سند

- تعریف سند. سند به معنی اعم
- انواع سند: کتبی، تصویری و تجسمی، اطلاعات حک شده بر روی مهرها و سکه‌ها، علائم و نشانها، فیلم‌ها، لوح‌های فشرده، کتیبه‌ها و ...
- مشخصات هر یک از انواع اسناد.
- حفظ و نگهداری اسناد. اماکن نگاهداری اسناد در ایران
- اسناد و مدارک کتبی. اصل، سواد و رونوشت، رونوشت‌های با استفاده از روشهای جدید، میکروفیلم، میکروفیش، فتوکپی، اسکن، ضبط رایانه‌ای و ...
- تشخیص اسناد واقعی و جعلی.
- انواع اسناد رسمی و نیمه‌رسمی. فتح‌نامه‌ها، عهدنامه‌ها و نامه‌ها، وقف‌نامه‌ها، فرمان‌ها، قباله‌ها (املاک، ازدواج) وصیت‌نامه‌ها.
- ادوار تاریخی برای طبقه‌بندی اسناد رسمی و نیمه‌رسمی

۲- کتیبه‌ها .

• تعریف کتیبه‌ها

• محاسل کتیبه‌ها : سنگ ، چوب ، دیوارها و ...

• انواع کتیبه‌ها : فتح‌نامه ، عهدنامه ، وقف‌نامه ، زیارت‌نامه ، گزارش سیاسی، اجتماعی ، اقتصادی

• دوره‌بندی تاریخی : قبل از اسلام ، پس از اسلام .

• مکان کتیبه‌های مربوط به ایران : در حوزه جغرافیایی ایران کنونی خارج از ایران . کتیبه‌هایی که

در موزه‌هاست . زمان کشف ، چگونگی خواندن کتیبه‌های قبل از اسلام .

• انواع خطوط کتیبه‌های پس از اسلام ، آشنایی اجمالی با آنها

• معرفی ، تشریح و توضیح کامل حداقل دو کتیبه در "دوره‌های قبل و بعد از ظهور اسلام" .

(۰۱۸۷)

باسمه تعالی

تاریخ ایران براساس روایات ملی

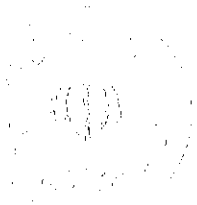
تعداد واحد: ۲	کد درس: ۳۴
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی اختیاری (انتخابی)
پیشنیاز: ندارد	ساعات درس: ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی

هدف:

نظر به اینکه بخش عمده‌ای از تاریخ کهن مکتوب ایران خالی از شائبه‌های و اغراض نویسندگان غیر ایرانی آن نیست و در جای جای این تاریخ نیز خلأها و کمبودهای فراوانی وجود دارد و حتی در تاریخ بعد از ظهور اسلام نیز بخشی از اطلاعات تاریخی از قلمرو کتابهای تخصصی تاریخی خارج است و در نوشته‌های دیگر انعکاس دارد و نیز بخش عمده‌ای از آنها، با توجه به علاقه ایرانیان به نقل شفاهی، مکتوب نشده است، بهره‌گیری از روایات ملی و منقولات برای تدوین تاریخ ایران و مطالعه انتقادی آن ضرورت دارد. این درس مقدمه‌ای بر آشنایی با این روایات و روش بهره‌برداری از آنهاست.

سرفصل درس

- تعریف روایات ملی و اهمیت آنها در شناسایی تاریخ ایران پیش از اسلام
- نقش منقولات در شناخت تاریخ پس از ظهور اسلام تا زمان حاضر
- چگونگی تکوین این روایات، شناسایی انتقادی آنها، ارتباط روایات با یکدیگر و تنظیم زنجیره روایی متصاعد و متنازل
- آشنایی با راویان و ارزیابی روایات آنها
- مفهوم «ایران» از دیدگاه روایات ملی
- وجوه اشتراک و افتراق روایات ملی و اساطیری ایران با دیگر اقوام و ملل مجاور ایران و جهان ایرانی قدیم.
- میزان انطباق و عدم انطباق روایات ملی با تاریخ مکتوب و مرسوم.

• مراددی که در روایات ملی موجود است و تاریخ مکتوب درباره آن ساکت است، عبارت است از:

سکوت

• مفهوم ایران از دیدگاه روایت ملی

• بهرانیای ایران در روایات ملی

• ارتباط متون ادبی مهم بعد از اسلام مانند شاهنامه، گرشاسب‌نامه و داستانهای نظامی و ... با

روایات ملی

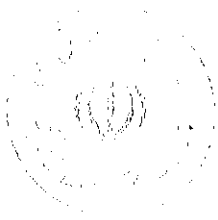
• اسناد مهم قبل از ظهور اسلام مانند دینکرد، بندهش و ...

• کتابهای مهم پس از ظهور اسلام علاوه بر شاهنامه و ... از قبیل اسکندرنامه، بهمن‌نامه،

داراب‌نامه و ...

• شخصیت‌های اساطیری و قهرمانان و پهلوانان ملی در روایات ایرانی

(۱۸۸)

جدول: مجموعه دروس تخصصی گرایش ایران‌شناسی ... عمومی

دروس پیشنیاز یا زمان ارائه درس	ساعت		تعداد واحد	عنوان درس	ردیف یا کد درس
	عملی	نظری			
	۳۲	—	۲	جهان ایرانی و ایران کنونی	۱-۱
	۳۲	—	۲	کلیات جامعه‌شناسی تاریخی ایران	۱-۲
	۳۲	—	۲	باستان‌شناسی و بررسی متون کتیبه‌ها	۱-۳
	۳۲	—	۲	بررسی و نقد مکاتب‌های ایران‌شناسی	۱-۴
	۱۲۸	—	۸	جمع	

جهان ایرانی و ایران کنونی

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۱-۱
نوع درس: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی عمومی
پیشنیاز: ...	ساعات درس: ۳۲ ساعت درس نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

جهان ایرانی در معنای موسع آن فراتر از ایران در مفهوم جغرافیایی سیاسی کنونی آن است و در بزرگ‌نمده فضایی تاریخی ... فرهنگی و دارای ویژگی‌های فراوانی است که آن را از بخش‌های دیگر دنیای کهن و دنیای کنونی مجزا می‌کند. هدف این درس آگاهی از چگونگی تعامل اجزاء این بخش با یکدیگر، از گذشته دور تا هم‌اکنون است.

سرفصل درس

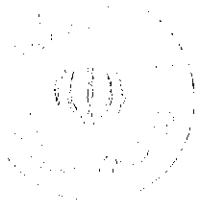
- جغرافیای جهان ایرانی در ادوار تاریخی: نقشه‌های تاریخی ایران
- حدود و ثغور جهان ایرانی در زمان حاضر در سه سطح: گروه زبانی، گروهی که به پارسی نیز سخن می‌گویند، به عنوان زبان غالب یا مرجع و یا زبان دوم در گذشته و آشنا به زبان فارسی در این روزگار، گروه وابسته یا علاقه‌مند به فرهنگ و تمدن ایران در زمان حاضر.
- مشخصات فرهنگی هر یک از جامعه‌ها و کشورها در سطوح سه‌گانه، در تعامل با فرهنگ و تمدن ایران از جهات گوناگون از جمله:
  - _ زبان و ادب فارسی
  - _ دین اسلام و نیز دین مشترک در گذشته.
  - _ ارتباطات سیاسی _ اجتماعی مستقیم و یا غیرمستقیم در گذشته
  - _ مسائل و علایق مشترک در گذشته.
  - _ تعامل در زمان حاضر
  - _ حضور عناصر و نمادهای تمدنی و فرهنگ‌های در کشورهای هر یک از سه سطح
  - هویت مشترک و تنوع گزارش این هویت.
  - ادبیات، هنر، سازمان اجتماعی، خانواده، کشاورزی، صنعت، مسکن، طبیعت هر منطقه
  - آداب و رسوم مشترک.

- میراث فرهنگی مشترک .
- وجوه اشتراک کنونی .
- روابط عرفی و قراردادی میان ایران و کشورهای سطح اول و دوم ، معاهدات و قراردادهای عمده در زمینه‌های: اقتصادی، سیاسی، فرهنگی (از جمله آموزش تحقیق)
- رفت و آمدها و مراودات مردمی .
- اطلاع مردم جهان ایرانی از ایران و سابقه فرهنگی و تمدنی مشترک در جهان ایرانی ، به تفکیک

کشورها

(۰۱۰۴)

کلیات جامعه‌شناسی تاریخی ایران
(درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی عمومی)

نوع واحد: نظری	کد درس: ۱۲	نوع واحد: ۲
پیشنیاز:	نوع درس: درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی عمومی	
	ساعات درس: ۲۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی	

هدف:

آشنایی کلی با مسائل جامعه‌شناختی ایران در طول دوره تاریخ ایران، قبل از اسلام و پس از ظهور اسلام، با توجه به مباحث نظری جامعه‌شناسی و با عنایت به این نکته که این مسائل باید با جستجوی دقیق و تحلیل محتوا از متون تاریخی، اجتماعی، سیاسی و ادبی ایران در طول تاریخ استخراج شود و سپس طبقه‌بندی و مفهومی گردد. این طبقه‌بندی تا حد ممکن براساس دوره‌بندی‌های تاریخ ایران خواهد بود آشنایی با مباحث این درس برای تحلیل مباحث و مسائل دیگر ایران ضرورت دارد.

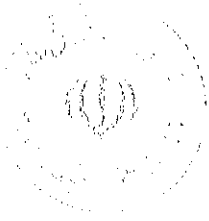
سرفصل درس

الف _ مقدمه

- گزارشی کوتاه از آثار اجتماعی _ فلسفی و یا تاریخی برخی از صاحب‌نظران ایرانی و اسلامی
- مسائل اجتماعی ایران دوران اسلامی
- گزارشی کوتاه از آثار ایرانی قبل از ظهور اسلام که با مباحث اجتماعی ارتباط دارند.

ب _ مباحث

- جامعه‌شناسی ژرفایی جامعه ایران _ قلمرو آن قبل و بعد از ظهور اسلام.
- گروه‌های اجتماعی در ایران
- خصوصیات جامعه در کلیت آن یا جامعه کل ایران در هر یک از دوره‌ها
- آثار تمدنی در دوره‌بندی‌های تاریخی
- فردگرایی، گروه‌گرایی جامعه ایران در هر دوره
- نخبگان ایران در هر دوره

- جامعه سنتی ایران و مشخصات آن در هر دوره
- تغییرات اجتماعی ایران : گذار از یک دوره به دوره دیگر
- تغییرات جمعیتی ایران، علل و عوامل: جغرافیایی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی
- تغییرات اقتصادی ایران، مفهوم ایرانی توسعه
- شهر و روستا در هر یک از دوره‌های تاریخی
- قیام‌ها و مقاومت‌ها
- اخلاقیات در هر دوره
- علم و فن در هر دوره
- مسائل حقوقی در هر دوره
- مسائل زبانی و ادبی در هر دوره

یادآوری

در هر نیمسال با توجه به حجم مطالب ممکن است بخشی از این مباحث تدریس شود و در چند نیمسال دیگر بقیه مباحث مورد بررسی قرار گیرند. در ضمن به دانشجویان توصیه می‌شود که در کلاسهای بخش‌های بعدی نیز تا آنجا که برایشان امکان داشته باشند حاضر شوند.

(۰۱۹۵)

باسمه تعالی

باستان‌شناسی و بررسی متون کتیبه‌ها
(درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی عمومی)

نعداد واحد: ۲	کد درس: ۱-۳
نوع درس: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی عمومی
پیش‌نیاز: -	تعداد ساعات: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی
هدف:	

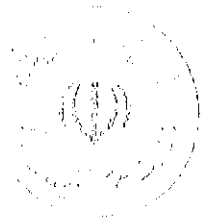
آشنایی با مسایل عمومی باستان‌شناسی ایران، تاریخچه مطالعات باستان‌شناختی ایران و آشنایی با کتیبه‌های دوران قبل از اسلام و دوره اسلامی و اهمیت آنها به‌عنوان مدارک و اسناد در تدوین تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران.

سر فصل درس

الف _ کلیات

- تعریف باستان‌شناسی ماقبل تاریخ و تاریخی، گزارش اجمالی از نظریه‌های باستان‌شناختی
- روش‌های باستان‌شناسی، از جمله روش‌های نوین
- تاریخچه مطالعات باستان‌شناسی در ایران
- *فهرست ادوار باستان‌شناسی تاریخی ایران بزرگ و حدود و ثغور تاریخی و جغرافیایی آن، مناطق و محوطه‌های باستان‌شناختی و تاریخی
- *فلمرو مطالعات: آثار هر دوره: مجسمه‌سازی، نقش برجسته‌ها، سکه‌ها، مهرها، منسوجات، نقاشی شهرسازی، معماری (معابد و ساختمانهای رسمی و غیررسمی دیگر)، آداب و رسوم، خط، دین و ...
- *عناصر عمده در اثرگذاری و اثرپذیری تمدن و فرهنگ هر یک از دوره‌های تاریخی بر از تمدن و فرهنگ شرق و غرب ایران

● * فهرست یافته‌های باستان‌شناختی به عنوان مدارک و اسناد مربوط به امور

اقتصادی و اجتماعی و روابط سیاسی داخلی و خارجی

ب _ بررسی متون کتیبه‌ها

● بررسی ماهیت مطالعه کتیبه‌شناختی و جایگاه آن در تحقیقات باستان‌شناسی

● تاریخچه کتیبه‌نگاری و سیر تحول آن

● بررسی ارتباط کاربردی بین محل و محتوا در چارچوب تحولات تاریخی

● بررسی هنری و زیباشناسی کتیبه‌ها

● اهمیت اسناد کتبی در مطالعات تاریخی _ اجتماعی دوره‌های کهن

● شناخت شواهد و مدارک کتبی : فیلولوژی ، کتیبه‌شناسی و کتیبه‌نگاری

● کتیبه‌ها در دوران باستان‌شناسی تاریخی ایران . مشخصات ، انواع و فهرست

اجمالی کتیبه‌های موجود و کتیبه‌هایی که از میان رفته‌اند

● خط کتیبه‌ها و تاریخچه خواندن کتیبه‌های کهن

● کتیبه‌های اسلامی و مشخصات و انواع و فهرست اجمالی آنها

● خطوط اسلامی مورد استفاده در کتیبه‌ها

● بررسی چند کتیبه از یکی از دوره‌های باستان‌شناختی قبل از اسلام و دوره

اسلامی و شرح و تفسیر محتوای هر یک

یادآوری :

۱- در هر نیمسال تحصیلی دو یا سه کتیبه بررسی خواهد شد و کتیبه‌های دیگر

در نیمسال‌های تحصیلی بعدی مورد بحث و بررسی قرار خواهند گرفت. هم‌چنین دانشجویان موظفند گزارشی تشریحی و تحلیلی از یک کتیبه را به صورت کتبی در نیمسال تحصیلی تهیه کنند .

۲- مواردی که در سر فصل درس علامت ● * دارد مشترک با قسمت الف درس

«باستان‌شناسی ایران و دستاوردهای آن» با کد ۱-۴ در گرایش ایران‌شناسی _ فرهنگ مردم و آداب و رسوم فرهنگی» است

۳- در نیمسال تحصیلی یک بازدید از کتیبه یا کتیبه‌های ایران که موضوع بررسی

بخش کتیبه‌هاست انجام می‌شود و حضور دانشجویان در این بازدید الزامی است و در امتحان از آنچه دانشجو در بازدید یافته است سؤال خواهد شد .

(۰۱۰۰)

بررسی و نقد مکتب‌های ایران‌شناسی

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۱-۴
نوع درس: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی عمومی
پیشنیاز: ...	ساعات درس: ۳۲ ساعت درس نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

با توجه به تنوع قلمروها، روش‌های مطالعات و تحقیقات ایرانی و تعدد کشورهایایی که به مباحث ایران‌شناسی پرداخته‌اند و می‌پردازند و نیز با توجه به تاریخ نسبتاً طولانی این رشته در کشورهای مختلف، آشنایی با هر یک از آنها و دسته‌بندی و طبقه‌بندی‌شان از لحاظ قلمرو، روش، میزان و تنوع اطلاعات گردآوری شده از جهات گوناگون لازم و مفید است.

هدف این درس آماده ساختن دانشجویان از لحاظ روش تحقیق و آشنا ساختن آنها با منابع موجود ... از طریق تحلیل محتوی ... برای مطالعات گسترده‌تر بعدی است.

سرفصل درس .

- تاریخچه شرق‌شناسی و ایران‌شناسی، وجوه اشتراک و افتراق
- جایگاه مطالعات شرق‌شناسی (در برگیرنده ایران‌شناسی) و نیز ایران‌شناسی مستقل در مجموعه مطالعات و تحقیقات دانشگاهی و مؤسسات پژوهشی کشورها.
- مکتب‌های عمده ایران‌شناسی در هر کشور و در کشورهای مختلف، مشخصات، وجوه افتراق و

اشتراک

- قلمرو عمده تحقیقات ایران‌شناسی و روش کار در هر یک از مکتب‌ها.
- نقد و بررسی دو مکتب عمده در هر نیمسال تحصیلی با توجه به

... منابع مورد استفاده

... میزان بهره‌گیری از زبان فارسی

... شرح حال علمی پایه‌گذاران مؤسسه یا مکتب و محققان

... انتشارات (کتاب، مجله)

... عناوین آثار مهم و محتوای آنها

... تأثیر مکتب در مکاتب دیگر ایران‌شناسی .

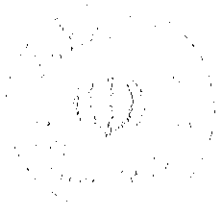
جمع‌بندی و ارزیابی .

یادآوری :

در این درس ممکن است از صاحب‌نظران کنونی مکتب برای تدریس بخشی از درس و یا ابراد

ساختارانی ، دعوت به عمل آید .

(۰۱۰۵)

جدول: مجموعه دروس تخصصی ایران‌شناسی در گرایش فرهنگ مردم - آداب و رسوم و میراث

فرهنگی

دروس پیشنهادی یا زمان ارائه درس	ساعت			تعداد واحد	عنوان درس	رتبه با کد درس
	نظری	عملی	جمع			
	۳۲	—	۳۲	۲	بایستان‌شناسی ایران و دستاوردهای آن	۴-۱
	۳۲	—	۳۲	۲	اسطوره‌شناسی و اساطیر آن	۴-۲
	۳۲	—	۳۲	۲	تاریخ فرهنگ و میراث فرهنگی و تمدنی ایران	۴-۳
	۳۲	—	۳۲	۲	فرهنگ مردم و آداب و رسوم	۴-۴
	۱۲۸	—	۱۲۸	۸	جمع	

باستان‌شناسی ایران و دستاوردهای آن

(درس تخصصی ایران‌شناسی - گرایش فرهنگ مردم، آداب و رسوم و میراث فرهنگی)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۴-۱
نوع درس: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی، فرهنگ
پیش‌نیاز: ...	مردم و آداب و رسوم میراث فرهنگی
	تعداد ساعات: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

آشنایی با قلمرو فرهنگی ایران از منظر باستان‌شناسی از دوران پیش از تاریخ تا به امروز و نیز آشنایی با مناطق و محوطه‌های باستانی و بررسی نتایج و دستاوردهای مطالعات باستان‌شناسی و کم و کاستی‌های مطالعات، با توجه به ارتباط عمیق دوره‌های مختلف تاریخی ایران و شناخت وجوه اشتراک و افتراق دوره‌ها از نظر باستان‌شناسی.

سرفصل درس

- بررسی نظریه‌ها و روش‌های مطالعاتی باستان‌شناسی
- بررسی گاه‌نگاری و ادوار مختلف و فرایند روند تحول دوران‌ها
- مقدمه: فهرست ادوار باستان‌شناسی تاریخی ایران بزرگ و حدود و ثغور تاریخی و جغرافیایی آن مناطق و ... و محوطه‌های باستان‌شناختی و تاریخی
- قلمرو مطالعات: آثار هر دوره: مجسمه‌سازی، نقش برجسته‌ها، سکه‌ها، منسوجات، سفال، نقاشی، شهرسازی، معماری (معابد و ساختمانهای رسمی و غیررسمی دیگر) آداب و رسوم، خط، دین
- عناصر عمده در اثرگذاری و اثرپذیری تمدن و فرهنگ هر یک از دوره‌های تاریخی بر از تمدن و فرهنگ شرق و غرب ایران

● فهرست یافته‌های باستان‌شناختی به عنوان مدارک و اسناد مربوط به اسب و اقتصادی و اجتماعی و روابط سیاسی داخلی و خارجی .

● دستاوردهای باستان‌شناسی در قلمرو مطالعات باستان‌شناسی دوره تاریخی از ایلام تا پایان دوره ساسانی و چند سده اول دوران اسلامی : آشنایی با اسکن دوره مورد مطالعه و تأثیر فرهنگ و تمدن هر دوره بر دوره بعد ، تداوم و انقطاع ، وجوه افتراق و اشتراک

... دوره ایلامی

... دوره مادی

... دوره هخامنشی

... دوره اشکانی (با یادآوری دوره پس از دوره هخامنشی : سلوکی‌ها)

... دوره ساسانی

... چند سده پس از ظهور اسلام : تأثیر میراث قبل از اسلام بر هنر و معماری

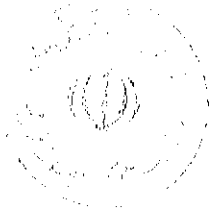
دوران اسلامی از مرز چین ، ماوراءالنهر تا بین‌النهرین و ساحل نیل

قلمرو مطالعات دوران اسلامی ، معماری ، حجاری ، گچ‌بری ، کاشی‌کاری ، موزائیک‌سازی ، شیشه‌سازی ، نقاشی ، خط ، کتاب‌آرایی ، نساجی ، فلزکاری ، آداب و رسوم (با توجه به تأثیر آداب و رسوم پیش از اسلام)

یادآوری

در نیمسال تحصیلی بازدید از یکی از محوطه‌های باستان‌شناختی انجام خواهد یافت . حضور دانشجویان در بازدید الزامی است و از نتیجه بازدید دانشجو در امتحان نیمسال پرسش یا پرسش‌هایی ، در ضمن سئوالات امتحانی خواهد آمد .

(۰۱۹۹)

اسطوره‌شناسی و اساطیر ایران

نوع واحد نظری	کد درس: ۴۲
پیشیناز: _	نوع درس: تخصصی: ایران‌شناسی، گرایش فرهنگ مردم، آداب و رسوم و میراث فرهنگی
	ساعات درس: ۳۲ ساعت درس نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

آشنایی اجمالی با مباحث اسطوره‌شناسی و آگاهی از اساطیر ایران در شناختن عناصر فرهنگ و تمدن کهن ایران و آثار آن تا امروز دارای اهمیت است و شاید تاریخ ملتها و مردمی کهن چون قوم ایرانی را بدون توجه به اساطیر آن نتوان به درستی تحریر کرد و حتی بدون آشنایی با اساطیر از بخش قابل توجهی از ادبیات پر دامنه ایران آگاهی یافت. هدف درس فراهم آوردن مقدمات مطالعه و تحقیق در این زمینه است.

سرفصل درس.

- تعریف اسطوره
- واژه اسطوره و سابقه آن
- ویژگی‌های اسطوره و ماهیت آن
- خاستگاه اسطوره، پیدایش اسطوره
- معادل‌های مفهومی و مصداقی اسطوره در مطالعات اسطوره‌شناسی
- آیا اسطوره خاص دوره‌های پیش از تاریخ و ابتدای تاریخ است و یا می‌توان از اسطوره‌های نوین و بطور کلی اسطوره عصری سخن گفت
- چرا اسطوره به وجود می‌آید، پدیدآورندگان آن افرادند یا جامعه و وجدان جمعی جامعه؟
- ارتباط و وجوه افتراق و اشتراک اسطوره، افسانه، تاریخ
- حماسه و اسطوره
- شخصیت‌های اسطوره‌ای و شخصیت‌های حماسی و تاریخی.
- مقولات سه‌گانه اسطوره‌ها:
- _ اسطوره‌های مربوط به سرآغاز هستی / آفرینش

... اسطوره‌های مربوط به زندگی حماسی و عاطفی / مردم

... اسطوره‌های پایان جهان و زندگی / فرجام

● زمان و اسطوره و زمان اسطوره

● پیدایی و سرک یا از میان رفتن اسطوره

● تغییر شکل اسطوره

● اساطیر ایرانی و منابع آنها

● طبقه‌بندی اساطیر ایرانی

● وجوه افتراق و اشتراک اساطیر ایرانی با :

... اساطیر هندی

... اساطیر بین‌النهرین

... اساطیر یونان و رم

... اساطیر مناطق دیگر

● فهرست اجمالی از اساطیر ایران

● اساطیر ایران و قصه‌ها و افسانه‌های مردم ایران

● اساطیر ایران و ادب فارسی

● تشریح و توضیح چند اسطوره مهم ایرانی (در هر نیمسال)

یادآوری :

مثالهای بخش اول از اسطوره‌های ایرانی داده خواهد شد.

(۰۱۰۲)

باسمه تعالی

تاریخ فرهنگ و میراث فرهنگی و تمدنی ایران

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۳-۴

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی گرایش ایران‌شناسی، فرهنگ

پیشنیاز: -

مردم، آداب و رسوم و میراث فرهنگی

ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

بررسی سیر تاریخ تمدن و فرهنگ ایران از قدیم‌ترین ایام تا عصر حاضر و شناسایی عناصر ملی و محلی و منطقه‌ای دخیل در تمدن و فرهنگ ایرانی و آشنایی با میراث فرهنگی

سرفصل:

- تعاریف و برداشتهای عمده از مفاهیم تمدن و فرهنگ
- عناصر عمده تشکیل دهنده فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی
- شکل‌گیری هسته‌های اولیه فرهنگ و تمدن ایران (ملیت - دین)
- جنبه‌های گوناگون تمدن و فرهنگ ایران در دوره پیش از اسلام
- اسلام و ایران
- عناصر ثابت فرهنگی اجتماعی ایران در دوره‌های مختلف فرهنگ و تمدن از آغاز تا عصر حاضر

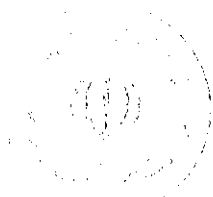
• تحولات مهم فرهنگ ایران در دوره اسلامی شامل ادوار زیر:

- الف - قرون نخستین اسلامی (با توجه به مسایل فرهنگی در حکومت‌های فعال در ایران)
- ب - خلافت عباسی (با توجه به مسایل فرهنگی در حکومت‌های فعال در ایران: آل بویه، سلجوقیان، خوارزمشاهیان و ...)
- ج - دوره مغول و تیموریان (همچنین حکومت‌های محلی)
- د - صفویه تا قاجار
- ه - قاجار تا انقلاب اسلامی

و- انقلاب اسلامی

- میراث فرهنگی و نمادهای تاریخی فرهنگ ایرانی در آینه هنر (خط ، نگاشتی ، معماری ، صنایع دستی و ...)
  - فرهنگ ایرانی در عصر جدید
  - زبان فارسی و نقش آن در ساختار تمدن و فرهنگ ایران
  - دستاوردهای علمی اندیشمندان ایران در شاخه‌های مختلف علمی (حدیث ، فقه ، طب ، نجوم ، ریاضی و ...)
  - فهرست آثار عمده ایران قبل و بعد از ظهور اسلام که با عنوان میراث فرهنگی نامگذاری شده‌اند
  - آشنایی اجمالی با سازمان میراث فرهنگی کشور ، مقررات ، روش کار
- (۰۱۰۳)

فرهنگ مردم و آداب و رسوم

تعداد واحدها: ۲	کد درس: ۴۰۴
نوع درس: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی، فرهنگ مردم و آداب و رسوم میراث فرهنگی
پیشنیاز:	ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

آشنایی اجمالی با مفاهیم فنی و علمی «فرهنگ مردم و آداب و رسوم» به منظور اعمال آنها در مباحث مربوط به این مسائل در جامعه ایران و در نتیجه آشنایی اجمالی با جامعه ایران از این منظر و بهره‌گیری از نتایج آن در مطالعات ایران‌شناسی.

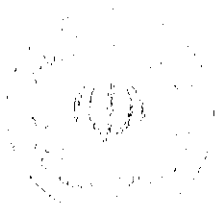
سرفصل درس

- فرهنگ و تعریف‌های عمده آن
- سنت و نسبت آن با فرهنگ
- خصوصیات فرهنگ مادی و فرهنگ معنوی
- تحول فرهنگ، فرهنگ‌پذیری، فرهنگ‌زدایی، فرهنگ‌زدگی
- فرهنگ و تمدن
- فرهنگ روستایی، عشایری، شهری، کلان‌شهرها
- فرهنگ معیار و فرهنگ عامه یا فرهنگ مردم
- فرهنگ عامه یا فرهنگ مردم در عصر ارتباطات سریع و همگانی و زمان حاضر، وجوه افتراق و اشتراک
- تا چه حد در عصر ارتباطات سریع ملی و بین‌المللی و حضور فعال رسانه‌ها می‌توان از فرهنگ عامه یا فرهنگ مردم و به ویژه فرهنگ محلی سخن گفت
- حضور فرهنگ در جامعه صنعتی، نیمه صنعتی یا شبه صنعتی (در مورد ایران)
- دگرگونی فرهنگ در طول تاریخ حیات یک قوم
- عناصر ثابت و متغیر فرهنگ

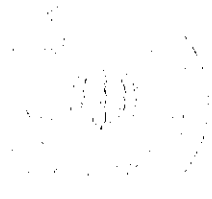
- فرهنگ و رابطه آن با طبیعت ، انسان ، ماوراء طبیعت
- فرهنگ و اخلاق و معنویت
- آردم گردآوری اطلاعات شفاهی مربوط به فرهنگ مردم و مباحث عمده نظیر آن (وفایع و رشاداتهای روزمره و تاریخی ، خطرات ، شرح حالها و ...)
- فولکلور حقوقی
- ترانه‌ها و ضرب‌المثل‌ها
- قصه‌ها و افسانه‌ها
- آداب و رسوم در وجوه گوناگون زندگی و انعکاس آن در باورها ، آئین‌ها ، آداب و مراسم
- همسرگزینی ، همبازی و همکاری اجتماعی در چهار سطح دوسمایی ، عشایری ، شهری ، کلان شهرها
- لهجه‌ها و گویش‌ها
- کلیات روش تحقیق و گردآوری
- کلیات مکتب‌های عمده در زمینه فرهنگ مردم
- فهرستی از مراکز عمده فولکلورشناسی ، انتشارات و صاحب‌نظران

(۰۱۰۶)

جدول: مجموعه دروس تخصصی ایران شناسی در گرایش ایران شناسی _ تاریخ

ردیف پسوند درس	عنوان درس	تعداد واحد	ساعات		
			نظری	عملی	جمع
۵-۱	کلیات تاریخ ایران پیش از اسلام	۲	۳۲	—	۳۲
۵-۲	کلیات تاریخ اسلام (سیره پیامبر (ص) و امامان)	۲	۳۲	—	۳۲
۵-۳	کلیات تاریخ ایران دوره اسلام	۲	۳۲	—	۳۲
۵-۴	کلیات تاریخ فرهنگ و تمدن ایران	۲	۳۲	—	۳۲
	جمع	۸	۱۲۸	—	۱۲۸

کلیات تاریخ ایران پیش از اسلام

(درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی - تاریخ)

کد درس: ۵۰۱	مقطع واحد: ۲
نوع درس: درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی - تاریخ	نوع واحد: نظری
ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی	پیشنیاز: ...

اهداف:

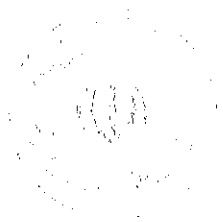
بررسی و مطالعه تحولات تاریخی سرزمین ایران از دیرترین ایام تا ظهور اسلام و آشنایی دانشجویان با سیر دگرگونی‌های سیاسی - اجتماعی ایران در دوره مذکور

سرفصل

● بررسی جغرافیای فلات ایران و موقعیت طبیعی آن در مقایسه با بین‌النهرین، آسیای صغیر ● کیفیت مهاجرت و اسکان اقوام در فلات ایران تا هزاره دوم پیش از میلاد ● بررسی مراکز تمدنی فلات ایران تا هزاره دوم پیش از میلاد شامل تمدنهای سیلک، تپه‌گیان، شهر سوخته، مارلیک و ... ● کیفیت مهاجرت آریائیهای اولیه به ایران و بررسی دلایل و چگونگی مهاجرت به فلات ایران ● نخستین نشانه‌های واژه «ایران» «اثریا» در متون اوستایی و پهلوی ● مفهوم «ایران» در ذهنیت تاریخی آریائیها و بررسی سیر تطور این واژه از دوره مادها تا ظهور اسلام ● نحوه شکل‌گیری مفهوم «قوم ایرانی» در متون اساطیری و تاریخی پیش از اسلام ● مطالعه تیره‌های مختلف قوم ایرانی در دوره مادها، هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان ● مفهوم قوم ایرانی از دیدگاه مورخین یونانی و رومی ● مهم‌ترین ویژگیهای فرهنگی قوم ایرانی در متون اساطیری و تاریخی ● سیر تطور زبان فارسی در دوره پیش از اسلام و میزان تأثیر آن در همبستگی قوم ایرانی ● اعتقاد دینی در ایران باستان (بررسی سیر تاریخی تحولات مذهبی ایران باستان) ● بررسی روابط سیاسی و فرهنگی ایران و یونان باستان ● ایران و روم ● ایران و تمدنهای بین‌النهرین ● ایران و هند

● کیانیان

● چگونگی تشکیل حکومت و ساختار آن در دوران قبل از مادها، مادها، هخامنشیان، سلوکیان، اشکانیان، ساسانیان و جوه افتراق و وجوه اشتراک .

● گروه‌های اجتماعی در این دوره‌ها

علل ایجاد و سقوط هر یک از حکومتها دستاوردهای هر دوره چرا از اشکانیان کمتر سخن
گفته‌اند میراث ایران پیش از اسلام بر این دوران اسلامی.

کلیات تاریخ اسلام (سیره پیامبر (ص) و امامان (ع))
(درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی - تاریخ)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۲-۵
نوع واحد: نظری	نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی - تاریخ
پیشنیاز: ...	ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

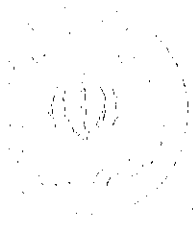
هدف:

آشنایی دانشجویان با سیر تحولات تاریخ اسلام و سیره پیامبر (ص) و امامان (ع) با تکیه بر متون تاریخی و فکری و بررسی آثار این سیره بر فرهنگ ایرانیان

سرفصل دروس

- بررسی منابع و مآخذ تاریخ اسلام
- سیر تحولات تاریخ اسلام در دوره‌های مختلف
- بررسی اجمالی تاریخ اسلام در دوره حیات پیامبر (ص)
- بررسی اجمالی تاریخ دوره حضرت امیر (ع) و ائمه معصومین (ع)
- دوره امام حسن (ع)
- نتایج و آثار بلافاصله شهادت امام حسین (ع)
- دوره‌های امام سجاد (ع) و امام باقر (ع)
- اقدامات و فعالیت‌های فرهنگی امام جعفر صادق (ع) و نقش آن حضرت در تأسیس مبانی فقه شیعه
- تحولات اجتماعی و فرهنگی سرزمین‌های اسلامی در دوره امامت امام جعفر صادق (ع)
- دوره امام موسی کاظم (ع)
- امام رضا (ع) و ایران
- دیگر امامان (ع)
- ایرانیان و نقش آنان در دوره‌های اموی و عباسی
- بررسی سیره پیامبر (ص) براساس متون تاریخی و فقهی

- بررسی سیره ائمه معصومین با تکیه بر منابع تاریخ و فقه
- بررسی حیات فرهنگی و سیاسی ایران در این دوره
- بررسی پیوندهای تاریخی ایران با ائمه معصومین (ع)
- بررسی نشانه‌های تاریخی پیوند ایرانی با تشیع در دوره‌های مختلف
- تشیع و هویت ملی ایران

(۱۹۲)

کلیات تاریخ ایران دوره اسلامی
(درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی - تاریخ)

تعداد واحد: ۲	کد درس: ۵۰۳
نوع درس: نظری	نوع درس: درس تخصصی گرایش ایران‌شناسی - تاریخ
پیش‌نیاز: ...	ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

هدف:

بررسی و مطالعه تحولات تاریخی سرزمین ایران در دوره اسلامی و آشنایی دانشجویان با سیر دگرگونی‌های سیاسی - اجتماعی ایران در دوره مذکور

هدف از این درس کمتر تحلیل تفصیلی مطالب است - که در مدت کوتاه نیمسال تحصیلی در ۲ واحد امکان‌پذیر نیست - و بیشتر آشنایی با روش تحلیل و پی‌جویی علل و جهات مختلف از جمله:

- چگونگی گذار از یک دوره به دوره دیگر • روش بررسی وجوه افتراق و اشتراک یک دوره با دوره‌های قبل و بعد • نکته‌های مهم در زندگی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی مردم در هر دوره • رابطه حکومت و مردم • چگونگی ارتباط حکومت‌های محلی با یکدیگر و چگونگی ارتباط حکومت‌های ایران در دوره‌های اموی و عباسی با مرکز امویان و عباسیان و نیز چگونگی ارتباط و برخورد مردم با این مرکزیت • شیوه یا شیوه‌های گریز از مرکز امیران و سرداران و حکومتگران و مردم ایران در این دو دوره (اموی و عباسی) و سپس دوره‌های مغولان و تیموریان • حکومت‌های سامانی، صفاری، طاهری، آل‌بویه، سلجوقیان، خوارزمشاهیان، مغولان و تیموریان و برخی دیگر از حکومت‌های محلی، در فاصله میان تیموریان و صفویه • صفویه، افشاریه، زندیه، قاجار و دوران معاصر و...

سرفصل

- بررسی نحوه گذار جامعه ایرانی از دوره پیش از اسلام به دوره اسلامی
- تحولات اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی ایران در قرون اولیه اسلامی
- تطور مفهوم ایران و «قوم ایرانی» در تاریخ ایران بعد از اسلام با توجه به مسایل و مفاهیم زیر:
الف - قوم ایرانی و عرب (نهضت شعوبه)

ب- قوم ایرانی و فرهنگ ایرانی در قرون اولیه اسلامی

ج- زبان فارسی و زبان عربی (تأثیرات و تأثرات)

د- اسطوره‌های ایرانی و تطور آن در متون ادبی پس از اسلام - خدای نامه‌ها شاهنامه و ...

ه- واکنش قوم ایرانی در مقابل خلافت اموی و خلافت عباسی

و- مغول و واکنش فرهنگی - اجتماعی ایرانیان

ز- صفویه و تجدید حیات ایرانی بر دو پایه مفهومی ملیت و مذهب

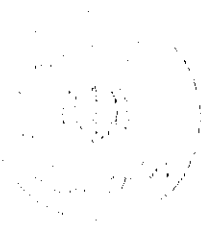
ح- مفهوم ایران در دوره نفوذ استعمار غرب

● ایران در دوره معاصر

● ناسیونالیسم ایرانی در قرن بیستم

● انقلاب اسلامی و ایران کنونی

(۰۱۹۰)

کلیات تاریخ فرهنگ و تمدن ایران

کد درس: ۵۰۴

نوع درس: تخصصی، گرایش ایران‌شناسی - تاریخ
ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری در نیمسال تحصیلی

تعداد واحد: ۲

نوع درس: نظری

پیشنیاز: ...

هدف و سرفصل درس:

این درس با کد ۳-۴ (تاریخ فرهنگ و میراث فرهنگی و تمدنی ایران) مشترک است و هدف و سرفصل درس و منابع مربوطه در گرایش ایران‌شناسی - فرهنگ مردم و آداب و رسوم و میراث فرهنگی آمده است.

(۰۱۰۷)